QUAESTIONUM SCENICARUM

SPECIMEN PRIMUM.

QUO

ORATIONEM D. X^{mo} M. JULII H. ANTEM. X^{ma}

IN AUDITORIO MAXIMO GYMNASII REGII JOACHIMICI

MUNERIS AUSPICANDI CAUSA RECITANDAM,

INDICIT

AUGUSTUS MEINEKE,

SUSATO-MARCHICUS,

ILLUSTRIS GYMNASII REGII JOACHIMICI DIRECTOR

DESIGNATUS.

BEROLINI,

TYPIS SPENERIANIS.

MDCCCXXVI.

Cum multa habeat graecae antiquitatis pervestigatio egregia ad liberalem ingenii cultum et eruditionem adjumenta, tum haud scio an nihil sit, in quo quis cum majori et utilitatis et voluptatis fructu studium operamque suam collocare possit, quam in idonea literariae, quam vocant, historiae explanatione. Nam si ea est animi bene a natura informati indoles et ratio, ut earum maxime rerum contemplatione capiatur, quas non temere et casu, sed naturae legibus convenienter fieri videat, nihil profecto reperias, quod vel ad ingenuam animi oblectationem jucundius vel ad antiquitatis rationem accurate perspiciendam fructuosius esse possit, quam si ad earum artium doctrinarumque historiam penitus cognoscendam te dederis, quae non fortuita quadam velut atomorum concursione conflatae vel umbratico acumine inventae, sed e suis progenitae radicibus quasi per gradus quosdam e necessaria et immutabili lege naturae ab ingeniosissimis hominibus ad illud fastigium adductae sunt, ut posteris omnem prope consequendi sui spem ademisse videantur. Itaque et ipse saepenumero dolui et alios doluisse existimo, eruditissimos quosque Graeciae interpretes in hac potissimum antiquitatis parte ornanda industriam collocare suam noluisse; quod si fecissent, non harum tantum literarum rationem nexumque paullo melius teneremus, sed de aliis quoque doctae antiquitatis partibus aliquanto rectius judicare nobis liceret. Nunc vero, ut de ceteris non minus gravibus taceam, ne scenicae quidem Graecorum poesios unam alteramve partem ita a quoquam explicatam tenemus, ut quantum effecerint in ea Graeci plane perspectum habeamus. Nam si eos, quorum integra supersunt opera, exceperis, ceterorum in hoc genere

poetarum historiam quis unquam dignam habuit, in qua ita elaboraret, ut operae pretium fecisse existimandus sit? Quod qui facere volet, tam copiosam inquirendi disserendique materiam habebit, vix ut unius hominis, quamvis industrii et laboriosi, vires tanto tamque late patenti operi suffecturae esse videantur. Itaque in tanta rei amplitudine vehementer optandum est, ut alius alium locum sibi tractandum eligat: quod si ita, ut ipse ejus rei speciem animo meo informavi, factum fuerit, deperditam Graecorum scenam quasi vitae redditam novaque luce collustratam habebimus. Sed ne ipse tam laudabilis instituti otiosus spectator sedeam, aliorumque potius quam meam qualemcunque operam in jucundo illo quidem, sed eodem propter multarum rerum difficultates impedito labore versari velle videar, quamquam haberemus profecto, quare literis nostris gratularemur, si eruditiores viri et ab ingenii copiis instructiores hanc operam imponi sibi paterentur, tamen, invitante occasione, ipse etiam eorum, quae eam in rem collecta habeo, particulam aliquam speciminis loco delibare doctorumque hominum judiciis modeste subjicere apud animum constitui. Et cum comicae maxime poesios cognitionem mancam et imperfectam esse intellexissem, haud ingratum me harum literarum cultoribus facturum esse existimavi, si Comicorum graecorum historiam paullo accuratius explicandam mihi sumerem. Qua in re, ne disputandi materia in immensum cresceret, hanc mihi legem dixi, ut non omnium poetarum in hoc genere clarorum historiam explicarem, sed exclusis, qui Siculam Italicamque comoediam illustravere, poetis, disputationem meam in una propemodum Atticorum scena cohiberem. In quo ita versatus sum, ut singulorum poetarum aetate certioribus, si fieri potuit, finibus circumscripta, quae fuerit cujusque indoles e veterum scriptorum judiciis sive potius indiciis probabiliter declarare, deperditarumque fabularum argumenta, ubi quidem id tuto fieri posse videretur, indagare studuerim, copiosiorem totius rei explanationem, si per novi muneris labores licuerit, alio tempore propositurus.

Antiquissimi igitur, qui Cratini aetatem superant, poetae comici apud Atticos commemorantur Susario, Euetes, Euxenides, Myllus, Chionides, Magnes, Ecphantides, Tolynus. In his quem primo loco posui Susario Megarensis, Philini filius, patriam habuit Tripodiscum, Megaricae ditionis vicum, unde ille in Atticam profectus apud Icarios, Dionysiacorum sacrorum cultu nobilitatos — Athen. II. p. 40. b. et Schol. Iliad. χ, 29. — primus omnium versibus comoedias docuisse creditur. V. Schol. Dionysii Thrac. p. 748. Bentl. Phalar. ed. Lips. p. 262. Quae si vera sunt, ut sunt sane meo judicio verissima, non dubitari posse videtur, quin prima atticae comoediae paullo artificiosius excultae initia a Megarensibus sint repetenda. Idque ipsos etiam Megarenses sibi persuasisse, praeter Aspasium ad Aristotelis Eth. Nicom. IV, 2. docet nobilissimus locus Aristotelis Art. poet. III, 5. Utebantur autem Megarenses, Aristotele teste, duobus potissimum argumentis, quibus sibi comoediae originem vindicarent, quorum alterum ex ipso *κωμῳδίας* nomine petitum utpote levius praetermitto; v. Muelleri Dor. II. p. 351. et Anonym. de Comoedia Aristophani praemissus p. XXVII. Lips. Gravius alterum, e populari illud, quod apud Megarenses floruit, imperio ductum: *ἀντιποιοῦνται*, inquit, *τῆς μὲν κωμῳδίας οἱ Μεγαρεῖς, οἵ τε ἐνταῦθα, ὡς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατίας γενομένης, καὶ οἱ ἐκ Σικελίας. ἐκεῖθεν γὰρ ἦν Ἐπίχαρμος.* Mitto postrema: ad seriora enim spectant tempora. At Nisaeorum Megarensium democratiam quam tandem intellexisse putabimus Aristotelem? Tacent interpretes, nisi quod Hermannus democratiam Megarensium sublatam esse adnotat Olymp. LXXXIX, 1. Sed ad hanc quidem illos, comoediae a se inventae antiquitatem declaraturos, provocare non potuisse, nemo non intelligit. Itaque noli dubitare, quin eam Megarenses democratiam intelligi voluerint, quae brevi post expulsum Theagenem instituta fuit, quaeque, demagogis plebem dulci libertatis potu inebriantibus, in effrenem plane licentiam degeneravit. Plut. Quaest. graec. p. 295. D. *Μεγαρεῖς Θεαγένη τὸν τύραννον ἐκβαλόντες ὀλίγον χρόνον ἐσωφρόνησαν κατὰ τὴν πολιτείαν. εἶτα πολλὴν — καὶ ἄκρατον αὐτοῖς ἐλευθερίαν τῶν δημαγωγῶν οἰνοχοούντων διαφθαρέντες παντάπασι τά τε ἄλλα τοῖς πλουσίοις ἀσελγῶς προσεφέροντο καὶ παριόντες εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν οἱ πέ-*

νητες ἠξίουν ἑστιᾶσθαι καὶ δειπνεῖν πολυτελῶς κ. τ. λ. Quibus adde quae his similia narrat ibid. p. 304. E. Sed Theagenes quo tempore expulsus sit a civibus, nusquam notatum reperio; neque multum tamen a vero aberraverit, qui id Olymp. XLIII. vel XLIV. factum esse statuat. Nam Olympiade XLII. ineunte adhuc firmam et incolumem fuisse Theagenis dominationem ex eo intelligitur, quod illo tempore Cylonem, generum suum, in occupanda Athenarum arce praesenti auxilio sustentavit, Thucyd. II, 126. Corsini Fast. Att. III. p. 64. et Heinrich Epimen. p. 17. 80. In Megarico autem bello de Salamine insula cum Atheniensibus exorto, quod in Olymp. XLV. incidere videtur, nullam Theagenis mentionem ab antiquis scriptoribus fieri videas; neque profecto Megarenses, nisi tum temporis jam expulissent tyrannum e patria, Lacedaemonios advocassent, qui motam de insula litem arbitrio suo dirimerent, Plutarch. Sol. 10. Quae si recte disputata sunt, procacem illam, quam Plutarchus describit, popularis dominationis libertatem circiter inde ab Olymp. XLV. vel XLVI. initium duxisse intelligitur. Eodem igitur tempore etiam comoedia, popularis imperii socia et alumna, apud Megarenses effloruit, neque multo post, inter Olymp. L. et LIV., v. Marm. Arund. Epoch. 54., Susarione auctore in Atticam immigravit. Sed antiquissimae hujus apud Megarenses et Icarios comoediae quae indoles et ratio fuerit, in ancipiti positum est. Quamquam Megarenses quidem, quos ipsam naturam ad conviciorum petulantiam finxisse Pittaci dictum in Anthol. Palat. II. p. 445. significat Μεγαρεῖς δὲ φεῦγε πάντας, εἰσὶ γὰρ πικροί, Megarenses igitur comicorum lusuum facetiis maxime optimates carpsisse, vel ex eo intelligas, quod ipsi comoediam florente apud se populi imperio natam esse asseverabant. Sed ut ipse ille popularis Megarensium imperii status, Plutarcho teste, in petulantissimam licentiam degeneraverat, ita etiam comoedia, qua usi sunt, videtur ad procacissimas cavillationes descendisse et insulsissima quaeque sive praemeditato sive extemporali sermone effutiisse. Eandemque illi rationem etiam postea, Atticorum comoedia jam ad egregiam elegantiae et festivitatis laudem exculta, ita tenuerunt, ut Μεγαρικὸν γέλωτα, quo tum contumeliosam irrisionem tum ineptum et insipidum jocandi genus de-

signabant, Attici poetae proverbii loco usurparent, Hesychius v. γέλως et Muelleri Dor. II. p. 349. *), atque omnino Megaricam comoediam quocunque modo possent in contemtum adducerent. Suidas s. v. γέλως T. I. p. 471. ἤκμασε γὰρ ἡ Μεγαρικὴ κωμῳδία ἀώρως, ἣν Ἀθηναῖοι καταμωκώμενοι ἐγέλων, velut Aristoph. Vesp. 57.

μηδὲν παρ' ἡμῶν προσδοκᾶν λίαν μέγα
μηδ' αὖ γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον.

In simili fabulae parte Ecphantides apud Aspasium ad Aristot. Eth. Nicom. IV, 2. haec verba posuerat: Μεγαρικῆς κωμῳδίας ᾆσμα δίειμ'. ᾐσχυνόμην τὸ δρᾶμα Μεγαρικὸν ποιεῖν. Ex quo loco plura, quam debebat, collegit Muellerus Dor. II. p. 350. Neque recte interpretatus est vir eximius:

Wohl stammt mein Lied aus Megara, die Komoedie;
Doch was geschieht, ist keineswegs Megarisch plump.

Sensus haud dubie hic est: nolo spectatoribus molestus esse Megaricae comoediae carmine recitando; pudet enim fabulam meam insipidis, quales Megarensium poetarum sunt, jocis adspergere. Neque enim dubitari potest, quin recte olim ad Menandr. p. 382. ᾆσμ' οὐ δίειμι scribendum conjecerim pro edito ᾆσμα δίειμι, quam rationem optime Feliciani versio ex integriore Aspasii codice ducta apud Gaisford. ad Heph. p. 96. confirmat: praetereo carmen Megaricae comoediae. Versus ipsi ita digerendi:

---

*) Similiter μαχανὰ Μεγαρικὰ de insulsa machinatione dicitur apud Aristoph. Acharn. 708. Ceterum ut risus Megaricus ita etiam lacrymae Megaricae in proverbium abierunt. Hesychius s. v. Μεγαρέων δάκρυα. πλεῖστα ἐν τῇ Μεγαρίᾳ (leg. Μεγαρίδι) σκόροδα — καὶ παροιμία ἐπὶ τῶν προσποιητῶς δακρυόντων. Cfr. Bekk. Anecd. I. p. 281. De tragica Megarensium poesi, ad quam tum paroemiam illam tum verbum μεγαρίζειν lamentari spectare putabat Muellerus Dor. II. p. 367. nihil plane innotuit, nisi quod Suidas Alcimenem Megarensem, tragicum poetam, commemorat s. v. Ἀλκιμένης, quem tamen non Megaris sed Athenis fabulas suas docuisse probabile est. Quemadmodum Phoenicidem comicum, fortasse etiam Tolynum aliosque, licet genere Megarenses, fabulas tamen suas in Attico theatro docuisse scimus. Cf. Schol. Aristoph. Vesp. 57. ὡς ποιητῶν ὄντων τινῶν ἀπὸ Μεγαρίδος ἀμούσων καὶ ἀφυῶς σκωπτομένων. Ubi corrigendum ἀφυῶς σκωπτόντων inficete irridentium, non irrisorum.

— Μεγαρικῆς
κωμῳδίας ᾆσμ᾽ οὐ δίειμ᾽. ᾐσχυνόμην
τὸ δρᾶμα Μεγαρικὸν ποιεῖν· —

Denique ad eandem illam Megaricae comoediae petulantiam etiam *τὰ Μαισωνικὰ σκώμματα* pertinere existimo, quae a Maesone, Megarico histrione, qui ludicram dicacis coqui personam invenerat, nomen traxisse suum Aristophanes docet Byzantius apud Athen. XIV. p. 659. a. *)

Eandem ridendi conviciandique scurrilitatem Susarionis quoque comoediam retulisse credibile est **); quamquam hujus lusus scenici ab Megarensium ratione eo differebant, quod versibus adstricta erant, quae illi nudo sermone effundebant, dicteria. Schol. Dionysii Thrac. p. 748. *τῆς ἐμμέτρου κωμῳδίας ἀρχηγὸς ἐγένετο*, ex quo nequaquam consequitur, ut etiam literis perscriptas fuisse ejus comoedias credamus, quod recte negasse puto Bentl. Phalar. p. 258. sqq. Praemeditatos igitur fuisse Susarionis lusus, neque vero ex tempore fusos, non dubitamus: cui non repugnat Aristoteles, qui quum ab initio comoediam *αὐτοσχεδιαστικὴν* fuisse affirmat, vetustissimam ejus formam, qualis jam ante Susarionem apud Atticos aliasque Graeciae gentes fuit, respexisse videtur. Praemeditatae autem si fuere Susarionis comoediae et versibus utcunque inclusae, easdem etiam

*) Non dissimulandum tamen, Polemonem ap. Athen. p. 659. c. contra Timaei sententiam Maesonem illum Siculis Megarensibus vindicasse, quos propter Epicharmum et ipsos sibi inventae comoediae honorem arrogasse, ex Aristotelis l. l. intelligitur. Quodsi recte Polemo de Maesonis patria statuit, histrionem illum jam ante Olymp. LXXIV, 2. vixisse necesse est. Eo enim anno Megarenses a Gelone expulsos et Syracusas traductos esse constat e Thucyd. VI, 4. cll. Herod. VII, 156. Ceterum quod Timaeo accidisse videtur, ut Sicula et Nisaea Megara inter se confunderet, idem etiam accidisse videtur Ovidio Heroid. XV, 54. de Siculis agenti: Nisiades matres Nisiadesque nurus. Magis etiam mirum videri potest, quod Crates apud Diogen. Laert. II. p. 166. de Stilpone philosopho posuit: *ἐν Μεγάροις, ὅθι φασὶ Τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς.* Nisi is Megaricorum philosophorum vanitatem et *τῦφον* significare voluit.

**) Anonymus de Com. p. XXXII. de Susarione: *μόνος ἦν γέλως τὸ κατασκευαζόμενον.* Diomedes Gramm. III. p. 486. Putsch. poetae primi comici fuerunt Susario, Myllus et Magnes; hi veteris disciplinae joculatoria quaedam minus scite et venuste pronunciabant.

quibusdam argumentorum finibus circumscriptas fuisse probabile est, cf. Muelleri Dor. II. p. 351., ita tamen ut ipsa illa argumenta neque artificiosius excogitata neque ad certum actionis finem directa fuisse videantur. Qua in re non uno sed pluribus actoribus usum esse Susarionem, indicat Anonymus de Com. p. XXXII. *οἱ περὶ Σουσαρίωνα* *) *τὰ πρόσωπα εἰσῆγον ἀτάκτως*, quibus deinde Cratinum opponit, qui primus omnium *τὰ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ πρόσωπα μέχρι τριῶν κατέστησε*. Quae si vera sunt, profecto in plaustris illas comoedias actitatas esse parum credibile est, quae Bentleji fuit opinio, Arundeliani lacunam marmoris Epoch. 54. ita e conjectura supplentis: *ἀφ' οὗ ἐν ἁ [πήν] αις κωμῳ [δίαι ἐφορέθησαν ὑπὸ] τῶν Ἰκαριέων, εὑρόντος Σουσαρίωνος.* Cujus rationi etiam hoc obstat, quod plaustra illa, nisi ubi de tragoediae origine agitur, a nemine unquam commemorantur. Quamvis igitur Susarionis conatus scenicos non adeo imperfectos fuisse putamus, ut vulgo creditur, vel sic tamen totam ejus rationem admodum rudem et incomptam fuisse neque populi assensum tulisse, vel illud documento esse potest, quod proximis octoginta post Susarionem annis adeo obmutuit comoedia, ut nihil quidquam de novae artis progressu et incrementis audiamus, immo ne nomen quidem poetae, qui in eodem genere elaborarit, a vetustis scriptoribus commemoretur. Nec tamen post prima illa conamina prorsus exulasse ex Attica nihilque interim incrementi cepisse videtur comoedia; sed cum minus placuisset haec tota conviciandi jocandique ratio spectantibus, fortasse etiam aliis rationibus ex civitatis statu repetendis accedentibus, factum est, ut minori poetarum vel histrionum studio coleretur et fere in obscuro delitesceret, fortasse ne in urbem quidem intromissa. Aristoteles de Arte poet. V, 3. *ἡ κωμῳδία διὰ τὸ μὴ σπουδάζεσθαι ἐξ ἀρχῆς ἔλαθεν.* Octoginta demum post Susarionem annis, inde ab Olymp. LXXIII. vel LXXIV. eodem igitur tempore, quo

---

*) Vulgo legitur *Σαννυρίωνα*, quae res Casaubono ad Athen. VII. p. 286. c. adeo imposuit, ut Sannyrionem, Philyllii et Strattidis aequalem, antiquae comoediae poetarum antiquissimum diceret. Susarionis nomen restituit jam Pearsonus Vindic. Pseudo-Ignat. II, 1. Idem error apud Alciphr. Epist. III, 55. cll. Aelian. Var. Hist. XIII, 15.

Epicharmus in Sicilia comicam artem jam ad cultiorem formam expoliverat, etiam apud Atticos comoedia aliquanto elegantiori, ut suspicari licet, ornatu, quam quo antea induta fuerat, iterum surrexit, cujus rei primariam caussam ex aucta popularis imperii libertate repetendam esse sponte intelligitur. His igitur proximisque abhinc temporibus fabulas jam ipsis Athenis docuere Euetes, Euxenides et Myllus. Suidas s. v. Ἐπίχαρμος T. I. p. 842. ἦν δὲ (Ἐπίχαρμος) πρὸ τῶν Περσικῶν ἔτη ἕξ, διδάσκων ἐν Συρακούσαις. ἐν δὲ Ἀθήναις Εὐέτης Εὐξενίδης καὶ Μύλος (leg. Μύλλος) ἐπεδείκνυντο, hoc est Olymp. LXXIII, 1. Ex his Euetem et Euxenidem praeter Suidam nemo commemorat; at Mylli memoriam praeter Hesychium s. v. Μύλλος ceterosque Paroemiographos a Fabricio laudatos, servavit Diomedes Grammaticus loco supra adscripto, et Eustathius ad Odyss. p. 1885, 21. Rom. Μύλλος, ὅπερ ἐστὶ κύριον ὑποκριτοῦ τοῦ παλαιοῦ, ὃς μιλτωτοῖς φασὶ προσωπείοις ἐχρήσατο, ubi quod histrio dicitur, quem ceteri comoediarum poetam dicunt, nemini fucum faciet. Quod autem μιλτωτοῖς προσωπείοις usus esse perhibetur, documento est, inventas jam tum temporis fuisse personas scenicas, sed ita ut pristinae vultum minio illinendi consuetudinis vestigia superessent.

Myllum ceterosque, qui una cum eo commemorantur, poetas proximus quidem at satis longo tamen proximus intervallo excipit Chionides Atheniensis, de quo ita Suidas: Χιωνίδης*), Ἀθηναῖος, κωμικὸς τῆς ἀρχαίας κωμ. ὃν καὶ λέγουσι πρωταγωνιστὴν γενέσθαι τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας, διδάσκειν δὲ ἔτεσιν ὀκτὼ πρὸ τῶν Περσικῶν. Eadem Eudocia p. 436. Quorum si vera est de aetate Chionidis sententia, Chionides jam Olymp. LXXII, 4. vel LXXIII, 1. fabulas docuit atque Myllo ceterisque paullo antiquior ha-

---

*) Ita Kust. e cod. pro Χιονίδης, quod ubique reponendum putabant Vossius de Poetis gr. p. 25. et Casaub. ad Athen. I. p. 119. e. ubi quod Schweigh. scribit Athenaei MS. A. constanter offerre formam Χιωνίδης, repugnat iis quae dixit Vol. VII. p. 487. ubi ex eodem libro enotavit Χιονίδης. Utrumque habet quo commendetur. Alterum Χιωνίδης est a nomine Χίων Χίωνος, alterum a Χίονις Χιόνιδος (v. T. H. ad Polluc. T. II. p. 1193. et Thucyd. V, 19.) vel a Χιόνη, ut Ovidius Ep. Pont. III, 3, 42. Eumolpum, Chiones filium, Chionidem dixit.

bendus est. Cfr. Wolfii Prol. ad Hom. p. LXXIX. Quod quo minus recte fieri putem, prohibet gravissima Aristotelis auctoritas, qui cum ipse didascaliarum libros condiderit, ejusmodi in rebus falli vix potuit. Is igitur Chionidem et Magnetem Epicharmo aliquanto aetate minores fuisse testatur: Ἐπίχαρμος πολλῷ πρότερος ὢν Χιωνίδου καὶ Μάγνητος Art. Poet. III, 5. Jam quum Epicharmus Olymp. LXXIII. vel LXXIV. floruerit, Muell. Dor. II. p. 353., Chionidis aetatem vix ante Olymp. LXXX. collocari posse crediderim. Quod verum esse etiam alio argumento intelligitur. Nam cum Chionides apud Athen. XIV. p. 638. a. Gnesippum ludicrum poetam commemoret, is vero Cratini aequalis fuerit, Athen. l. l., Chionidem Cratini aetatem attigisse apertum est: quamquam non dissimulandum, teste Athenaeo l. l. et IV. p. 137. e. fuisse inter veteres criticos, qui ipsam illam fabulam Πτωχοί, in qua Gnesippus commemoratur, obelo notarent. Sed de hoc utcunque statuatur, illud dubium esse non potest, Aristotelem ita commemorare Chionidem, ut eum omnium, qui apud Atticos floruere, comicorum aetate primum fuisse censuerit, non aliam puto ob caussam, quam quod omnium antiquissimus fuit, cujus scriptae extitisse videntur comoediae, id quod etiam illos significare voluisse puto, qui eum πρωταγωνιστὴν τῆς ἀρχαίας nuncuparent. Fabulas ejus Suidas et Eudocia commemorant Ἥρως (leg. Ἥρωες), Πτωχοί, Πέρσαι ἢ Ἀσσύριοι. Postremae nullum superest fragmentum; Πτωχοὶ praeter allata loca laudantur ab Athen. III. p. 119. e. et Grammat. Hermann. p. 325., Ἥρωες denique a Polluce X, 43. emendantibus Bentl. Epist. ad Hemst. p. 94. Lobeck. ad Phryn. p. 253. Porson. Adv. p. 251., ab Antiattic. p. 97. et Suida v. ἄγνος, cll. Pors. Adv. p. 33. Tacito fabulae titulo commemoratur Chionides a Vitruvio L. VI. praef. p. 146. et fortasse a Philem. Gramm. p. 30. Os. ubi vitiose legitur Χιονίππου.

Cum Chionide Aristoteles conjunxit Magnetem, ut eodem quo ille tempore vixisse videatur. Susarioni et Myllo qui aequalem facere videtur Diomedes Gramm. III. p. 486. longe a vero aberrat. Inter Epicharmum et Cratinum medius interponitur ab Anon. de Com. p. XXVIII. Neque repugnat Aristoteli Suidas v. Μάγνης T. II. 478. ἐπιβάλλει δ᾽ Ἐπιχάρμῳ

νέος πρεσβύτῃ. Grandaevum obiisse intelligitur ex Aristoph. Equ. 517. sqq. quae fabula acta est Olymp. LXXXVIII, 4. Jam si ejusdem Olympiadis anno primo senex obiit, recte sane ejus adolescentiam in Epicharmi senectutem incidisse a Suida dici potuit. Non dubitamus igitur aetatem Magnetis ita definire, ut circa Olymp. LXXX. floruisse dicatur. Sed de reliquis antequam dicemus, de patria admonere licebit. Suidas: Μάγνης, Ἰκαρίου πόλεως, Ἀττικὸς ἢ Ἀθηναῖος. Pro πόλεως debebat δήμου, qui Suidae est, non librarii error. Praeterea corrige Ἰκαρίου πόλεως Ἀττικῆς ἢ Ἀθηναῖος. Similiter idem de Thespide: Θέσπις, Ἰκαρίου, πόλεως Ἀττικῆς. De forma Ἰκάριος pro vulgari Ἰκαρία frustra dubitant Reinesius et Casaubonus. Hesychius: Ἰκάριος, δῆμος Ἀθήνησι, ubi Ἀθήνησι simili modo dictum est, ut Homerus Sunium promontorium ἄκρον Ἀθηνῶν dixit. Jam recte legi vides ap. Athen. II. p. 40. b. ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς. Cfr. Meursius de Populis Att. s. v. Ἰκαρία. Fabulas docuisse Magnetem novem duasque reportasse victorias affirmant Suidas et Eudocia, quibus quo minus fidem habeamus prohibet Aristophanes, qui Equ. 518. de Magnete dicit: πλεῖστα χορῶν τῶν ἀντιπάλων νίκης ἔστησε τρόπαια. Credendum igitur potius Anonymo p. XXIX. undecies eum vicisse referenti. Idem ex fabulis ejus nihil superesse tradidit; quae enim ferantur sub Magnetis nomine novem comoediae, eas esse commentitias. Cum Anonymo consentit Athenaeus, sive potius Eratosthenes, quem in ferendis de fabularum γνησιότητι judiciis ubique sequutum esse Athenaeum suspicor, Lib. XIV. p. 646. e. Μάγνης ἢ ὁ ποιήσας τὰς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένας κωμ. Cfr. idem IX. p. 367. f. Neque obstant Anonymo, ut Bentl. Epist. ad Mill. p. 479. putabat, quae Photius habet s. v. λυδιάζων: Λυδοὶ Μάγνητος τοῦ Κωμικοῦ διεσκευάσθησαν, quae eadem apud Suidam s. v. Λυδοὶ leguntur; similia apud Hesychium s. v. λυδίζων, χορεύων, διὰ τοὺς Λυδοὺς, οἳ σώζονται μὲν διεσκευασμένοι δ' εἰσίν. Nimirum latissime patet notio τῆς διασκευῆς, ut passim διεσκευασμέναι dicantur fabulae per omnes fere partes immutatae. Cfr. Heinrich de Diasceu. p. 21. Singulari modo Dio Chrysost. XXXII. p. 391. B. κωμῳδίας καὶ διασκευὰς conjungit. Magno cum studio spectatas esse fabulas Magnetis, ut de victoriarum, quas retulit, numero taceam, docet etiam Aristoph. l. l. 519.

nisi quod eae, quas senex factus docuerit, fastidiose ab Atheniensibus improbatas fuisse significat. Minus honorifice de eo Diomedes Gramm. III. p. 486. judicavit, ut qui iis Magnetem poetis accenseat, qui joculatoria quaedam minus scite et venuste pronunciarent. Contra Anonymus de Com. XXVIII. τοῖς ἀξιολογωτάτοις veteris comoediae accenset. Ab Alexandrinis tamen grammaticis in ordinem receptus non fuit, ut nec alius quisquam eorum, qui ante Cratinum fuerunt. Argumenta adamasse videtur ludicra et festivitatis plena, quod praeter Diomedem significat etiam Aristophanes l. l.

πάσας ὑμῖν φωνὰς ἱεὶς καὶ ψάλλων καὶ πτερυγίζων
καὶ λυδίζων καὶ ψηνίζων καὶ βαπτόμενος βατραχείοις.

Indicari his verbis Magnetis fabulas, Βαρβίτιδες, Ὄρνιθες, Λυδοί, Ψῆνες et Βάτραχοι, vetus interpres adnotavit, ex quo sua hausit Suidas s. v. Μάγνης. Ac Βαρβίτιδες quidem nomine ψάλλων significantur. Incertus tamen fabulae titulus. Scholiasta haec habet: ψάλλων τοὺς βαρβίτιδας τάσσουσιν οἱ λόγοι (?) τοὺς βαρβατιστὰς ἂν λέγοι. δρᾶμα δέ ἐστι τοῦ Μάγνητος. Bisetus: δρᾶμα ἐποίησε Βαρβίτιδας ἢ Βαρβιστὰς κατά τινας. Suidas denique: τοὺς Βαρβιτιστὰς ἂν λέγοι. Versio Porti Barbatistas. Bentlejus dubitat utrumne Βαρβιτίδες (sic) an Βαρβατισταὶ vocata fuerit fabula. Atqui βαρβιτὶς qua quis analogia tueri possit ignoro. Verus titulus fuit haud dubie Βαρβιτισταὶ, qua in fabula non dubitamus quin cantatores quosdam, qui barbito, lyrae genere contemtissimo, Aristot. Polit. VIII, 6. ab Anacreonte vel Terpandro invento, Athen. IV. p. 175. c. impense delectarentur. Ὄρνιθες et Λυδοὶ significari verbis πτερυγίζων et λυδίζων idem monuit Scholiastes. De Lydis, qua in fabula Lydicarum saltationum fractam mollitiem risisse videtur, supra diximus. Eosdem commemorant Athenaeus XV. p. 690. c. et Pollux VII, 188. Ad Ψῆνας praeter Scholiasten: τὸ πτερυγίζειν (leg. ψηνίζων) δὲ εἶπεν ὡς πρὸς τοὺς Ψῆνας ἀναφέρων, respexit Hesychius s. v. ψηνίζων, τοὺς Ψῆνας λέγει τοῦ Μάγνητος. Denique Βάτραχοι significantur verbis βαπτόμενος βατραχείοις. Imitatum esse his fabulis Magnetem varias animalium voces ex Aristophanis loco collegisse videtur Eudocia p. 302. Reliquaè fabulae, quarum mentionem injiciunt veteres, sunt Διόνυσος,

cujus duplex extabat recensio, quarum primam habes apud Athen. IX. p. 367. f. alteram ibid. XIV. p. 646. e. ubi qui versus afferuntur, eosdem Pollux VI, 79. Crateti tribuit. Recte Jungermannus Μάγνητος restitui voluit. Πιταxίς apud Suidam s. v. νῦνδη. Μάγνης δὲ ἐν Πιταxίδι.

Εἰπέ μοι, νῦν δὴ μὲν ὤμνυς μὴ γεγονέναι, νῦν δὲ φής.

Sed incertam facit lectionem Photius s. v. νῦν δή, ubi ἐν Πυxατίδη legitur. Ποάστρια *) laudatur Schol. Plat. Ruhnk. p. 33. Denique Γαλεωμυομαχίαν Magneti, fortasse ex integriore Suidae exemplari, tribuit Eudocia p. 302. quo nomine etiam Theodorum Prodromum fabulam scripsisse constat. Praeterea omisso fabulae indicio commemoratur Magnes ab uno Polluce II, 101.

Proximo post Magnetem loco ponimus ECPHANTIDEM, quem inter incertae aetatis poetas retulit Vossius de Poetis gr. p. 89. mediae poetis comoediae accenset Eichstaedt de Dramate Com. sat. p. 38. At recte Naekius Choer. pag. 52. Cratino et Teleclide paullo antiquiorem fuisse putat, quod confirmare poterat Aspasii verbis ad Aristot. Eth. Nicom. IV, 2. τῶν ἀρχαίων παλαιότατον ποιητὴν eum appellantis. Quae verba ne cum Muellero Dor. II. p. 350. ita intelligamus, ut Ecphantidem vel Chionide et Magnete antiquiorem fuisse statuamus, multa sunt quae prohibeant. Qui ante Magnetem et Chionidem fabulas docuere poetae comici, eos fuisse ἐθελοντὰς h. e. suis ipsos sumtibus choros instruxisse et adornasse, haud obscure significat Aristot. Art. Poet. V, 3. Atqui Ecphantidem non fuisse ἐθελοντὴν, expresso ejusdem Aristotelis testimonio constat Polit. VIII, 6. ubi picta tabula commemoratur, quam Thrasippus dedicavit Ἐxφαντίδῃ χορηγήσας. Nec minus certum aetatis indicium hoc est, quod Androclem quendam, quem Cratinus et Teleclides in fabulis suis vexaverunt, etiam ab Ecphantide male habitum fuisse ex Schol. Aristoph. Vesp. 1182. intelligitur, unde apertum est, Ecphantidem, quamquam Cratino et Teleclide paullo majorem, horum tamen aetatem attigisse. Itaque antiquorum

*) Eodem titulo fabulam docuit Phrynichus, quam Aristophani male tribuit Schol. Av. 1297. loco miris modis corrupto. Περιαλγής, quam eidem Aristophani tribuit, Platonis est fabula, ex qua quem locum attulit, eum respicit Schol. Luciani T. II. p. 696. quo certius de corruptela, quam Scholiastae verba subierunt, constare debet.

poetarum antiquissimum qui Ecphantidem dixit Aspasius, nisi forte justo negligentius loquutus est, ad eos maxime poetas respexisse videtur, a quibus emendatior et perfectior comoediae forma et ratio introducta est, hoc est ad Cratinum, Teleclidem, Hermippum, ceteros. Capniae cognomen, quod Ecphantidae inditum fuisse scribit Hesychius v. Καπνίας. Ἐκφαντίδης — Καπνίας ἐπεκαλεῖτο, διὰ τὸ μηδὲν λαμπρὸν γράφειν, fortasse Cratino, quocum perpetuas exercuisse videtur simultates, acceptum tulit. Schol. ad Arist. Vesp. 151. καπνίας ἐν τοῖς περὶ Κρατῖνον (leg. Κρατίνου) διώρισται ἢ τὸ ἀπόθετον ἢ καὶ παλαιόν, διὸ Ἐκφαντίδην Καπνίαν καλοῦσι. Rectius cognomenti rationem expediit Naekius l. l. p. 52. „Videtur, inquit, cognominis „caussa fuisse vel fabularum Ecph. argumentum, quod ille tenue et ob„scurum eligere consuevisset, vel obscurum et paullo molestius dicendi „et disponendi genus.“ Equidem illa Hesychii verba cum veterum scriptorum de Cratino et Platone judiciis comparabam, quibus λαμπρὸν χαρακτῆρα, splendidum dicendi genus et troporum luminibus frequens attribuunt. Hanc igitur virtutem qui Ecphantidi deesse putabant, fumum pro luce eum dare dictitabant. E fabulis Ecphantidae unus superest titulus Σάτυροι apud Athenaeum I. p. 96. c. Non omittendum tamen, Naekium apud Steph. Byz. s. v. Πάρνης, ubi laudatur Ἐμφανὴς ἐν Πυραύνῳ, non sine magna probabilitatis specie scribendum conjecisse Ἐκφαντίδης. Idem fabulam Διόνυσος inscriptam egregio acumine elicuit e Suidae verbis Εὐΐε. Διονύσῳ. ὕμνος ἐνθουσιαστικός, cum incerti auctoris (fort. Cratini) versu comparatis apud Hephaest. XV. p. 96. Εὐΐε, κισσοχαῖτ' ἄναξ, χαῖρ', ἔφασκ' Ἐκφαντίδης. Adjutorem Ecphantidae in comoediis scribendis fuisse Choerilum servum, docet Hesychius v. ἐκκεχοιριλωμένη. οὐ (Casaub. τοῦ) Χοιρίλου οὖσα. Ἐκφαντίδῃ γὰρ τῷ Κωμικῷ Χοιρίλος θεράπων ἦν, ὃς συνεποιεῖτο κωμῳδίας. Itaque etiam Choerilum illum quodammodo comicis poetis adnumerare licebit. Ac perquam scite Naekius quod de epico poeta Choerilo Eudocia tradidit, praeter alia eum scripsisse etiam comoedias, ad Ecphantidae servum retulit, cui quae cum domino intercessit ratio optime Euripidis et Cephisophontis exemplo illustratur. Cfr. Gaisford ad Heph. p. 96. Sed ad Choerilum comicum, si diis placet, etiam alius

Hesychii locus spectat: Χοιρίλον Ἐκφαντίδος. Κρατῖνος· τὸν Ἐκφαντίδος. οὕτως εἶπεν αὐτὸν τὸν Χοιρίλον. de quo suo more hoc est ingeniosissime disputavit Naekius.

Ecphantidi suppar aetate fuisse videtur Tolynus Megarensis, quem unus omnium commemorat Etymol. M. p. 761, 47. Τολύνιον (leg. Τολύνειον) τὸ καλούμενον Κρατίνειον μέτρον πολυσύνθετον, ἀπὸ τοῦ Μεγαρέως Τολύνου· ἔστι δὲ προγενέστερος Κρατίνου. Auctor igitur fuit metri postea Cratinei dicti, de quo vide Hephaestionem et Hermannum Doctr. metr. p. 582. Quem ne justo audacius comicis poetis accensuerim, nequaquam verendum videtur: quamquam Athenisne an Megaris fabulas docuerit, ut incompertum in medio relinquimus.

Postquam eorum poetarum, qui quasi praecursores quidam verae comoediae censeri debent, historiam enarravimus, sequitur ut alteram antiquae comoediae aetatem multis magnisque poetarum nominibus nobilitatam illustremus. Ejus princeps et quasi antesignanus extitit Cratinus, de cujus natalium vel obitus tempore etsi nullus veterum diserte tradidit, utrumque tamen ita ad liquidum perduci potest, ut res vix unius duorumve annorum discrimine agatur. Grandaevum obiisse Cratinum testatur praeter alios Lucianus Macrob. 25. T. III. p. 227. ed. Wettst. qui eum septem et nonaginta annos implevisse memoriae prodidit. Ut decrepitum senem et delirio propinquum cum risisset eum Aristophanes Equit. 528. quae fabula, Stratocle archonte, acta est Olymp. LXXXVIII, 4., irritatus jactorum in se dicteriorum contumelia Cratinus sequenti anno h. e. Olymp. LXXXIX, 1. archonte Isarcho Πυτίνην fabulam miro omnium applausu docuit. Sed fuit hic extremus ingeniosissimi senis labor, testante Luciano, qui cum hanc fabulam eum πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου docuisse dicat, probabile est obiisse poetam nostrum Olymp. LXXXIX, 2. unde conficitur natales ejus incidere in Olymp. LXV, 1. fallique Schol. Arist. Av. 521., qui Cratinum in Nemesi fabula longo post Aves editas tempore h. e. post Olymp. XCI. 1. Lamponis ut vivi vigentisque mentionem injecisse scribit; quod falsissimum esse vel ex eo intelligitur, quod Nemesis fabula post Periclis obitum doceri vix potuit. V. Plutarch. Peric. 3. No-

stram rationem ipse etiam confirmat Aristophanes Pac. 700. quam fabulam recte Petitum ad Olymp. LXXXIX, 3. retulisse existimo. In Pace igitur fabula l. l. sciscitanti Mercurio, ecquid rerum Cratinus agat, Trygaeus respondet: *ἀπέθανεν, ὅθ' οἱ Λάκωνες ἐνέβαλον, — ὡρακιάσας· οὐ γὰρ ἐξηνέσχετο ἰδὼν πίθον καταγνύμενον οἴνου πλέων.* Quo loco non injuria quaeri potest, quamnam dicat Aristophanes Lacedaemoniorum incursionem. Anonymo de Com. p. XXIX. primam illam, quae archonte Pythodoro Olymp. LXXXVII, 1. facta est, invasionem intelligenti: *τελευτᾷ δὲ Λακεδαιμονίων εἰς τὴν 'Αττικὴν εἰσβαλόντων τὸ πρῶτον, ὥς φησιν 'Αριστοφάνης:* hujus igitur opinioni temporum rationes plane adversantur; neque reliquarum, quas Lacedaemonii in Atticam fecere, impressionum (Thucyd. II, 47. III, 26. IV, 2. VII, 19.) ulla est, quae cum Aristophane conciliari possit. Itaque nisi forte Brasidam in Nisaea recuperanda occupatum *) Olymp. LXXXIX, 1. exercitus partem misisse statuas, qui Atheniensium fines in transcursu infestarent, nihil relinqui video, nisi ut Aristophanem, quemadmodum caussam mortis Cratini facetissimo lusu commentus est, ita etiam illam Lacedaemoniorum in Atticam invasionem finxisse statuamus. Sed missis, quae in conjectura sunt posita, illud tanquam veri simillimum teneamus, natum esse Cratinum Olymp. LXV, 1. obiisse autem Olymp. LXXXIX, 2. Nam quo jure Schneiderus, Quaest. de Xenoph. Conv. p. 132., mortem ejus ad Olymp. XCI, 1. retulerit, nescire me fateor. Vidit igitur tum initia veteris comoediae, tum progressus summamque ejus perfectionem. Ipse ad scribendas fabulas provectiore jam aetate animum appulisse videtur, siquidem Anonymus de Com. p. XXIX. post octogesimam quintam demum Olymp. h. e. octogesimo aetatis anno primam eum victoriam adeptum esse testatur: *νικᾷ μετὰ τὴν πέ 'Ολυμπιάδα*, quae repugnant quo-

*) V. Thucyd. IV, 20. sqq. et Diodor. Sic. XII, 67. ubi quae de Brasida leguntur verba: *καταπληξάμενος τοὺς 'Αθηναίους, τούτους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς Νισαίας, τὴν δὲ πόλιν — ἀποκατέστησεν εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν*, haec igitur neque cum Thucydide neque cum ipso adeo Diodoro conciliari possunt. Scribendum igitur *τούτους μὲν οὐκ ἐξέβαλεν*. Eadem vocula excidisse videtur XII. 81. *καὶ [οὐ] πολλὴν τῆς χώρας δηώσαντες*, cll. Thucyd. VI, 7. Gravior ejusdem generis corruptela latere videtur XII, 39. *τῶν θεῶν βωμόν*. Legendum videtur *τῶν [δώδεκα] θεῶν βωμόν*.

dammodo Eusebio Chron. p. 339. qui Olymp. LXXXI, 3. adscripsit: Cratinus et Plato comici hac aetate occurrebant. Syncell. p. 247. D. Κρατῖνος καὶ Πλάτων οἱ κωμικοὶ ἤκμαζον. Qui ut de Platone manifesto errore lapsus est, ita fortasse ne de Cratino quidem vera praedicavit. Quamquam non intercedam, si quis apud Anonymum potius in numeralibus erratum arbitretur. Pro μετὰ legendum putabam κατά, πέ autem fort. mutandum in πά. Certe jam fabulas eum circa hanc Olympiadem docuisse, colligas ex fragmento apud Plutarch. Bellone an pac. Athen. praest. p. 351. a. Steph. ubi Periclis tarditatem in longis moenibus condendis increpat, quae Olymp. LXXXII, 1. absoluta esse Muellerus docuit in dissertatione de Topographia Athenarum. In reliquis fragmentis paucissima insunt indicia, quae eum jam ante Olymp. LXXXV. fabulas docuisse arguant. Non negligendus tamen memorabilis locus apud Plutarch. Pericl. p. 295.

Ὁ σχινοκέφαλος Ζεὺς ὁδὶ προσέρχεται
ὁ Περικλέης, τῴδεῖον ἐπὶ τοῦ κρανίου
ἔχων, ἐπειδὴ τοὔστρακον παροίχεται.

Quae vix alio tempore scribi potuerunt, quam quo Pericles ostracismi periculum effugerat, h. e. Olymp. LXXXIII., 4. ut Θρᾶττας fabulam, ex qua versus illi petiti sunt, aut eodem aut sequenti anno actam esse colligas. Ad primum versum respexit Pollux II, 43.

De domesticis Cratini rebus nihil compertum habemus, nisi quod patrem habuit Callimedem, Suidas s. v. Κρατῖνος, et filiam Irenam, pingendi arte claram, Clemens Alex. Strom. IV. p. 523. B. Taxiarchum et tribulem fuisse τῆς Οἰνηΐδος φυλῆς docet Suidas s. v. Ἐπειοῦ δειλότερος. οὕτως ἐλέγετο Κρατῖνος ὁ κωμικός, ἴσως διὰ τὸ ταξιαρχῆσαι τῆς Οἰνηΐδος φυλῆς δειλότερός τε φανῆναι. Quae iisdem verbis leguntur apud Paroemiographos, quorum testimonia apposuit Alberti ad Hesych. T. I. p. 1322. Convicii auctor fortasse Aristophanes fuit. Flagitiosis amoribus deditum fuisse unus Suidas s. v. Κρατῖνος tradidit, ubi φιλοπότης καὶ παιδικῶν ἡττημένος dicitur, quae verba Eudoc. p. 271. omisit. Rem ipsam etsi nemo praefracte negaverit, fieri tamen potest, ut Suidam ratio fefellerit; certe Aristophanem, quocum perpetuam exercuit inimicitiam, vix illud silentio praetermissu-

rum fuisse arbitror. Multum adeo vereor, ne Suidas Aristophanis loco in Acharn. 850. cll. 1172. deceptus sit, ubi alius quidam Cratinus, molliculus homo et delicatus, quem lyricum poetam fuisse Scholiastes testatur, a comico sugillatur. Veneris impotentiam in nostro Cratino notavit etiam Acron qui dicitur ad Horatii Epist. 1, 19, 1.: tantae libidinis fuit, ut cubiculum suum speculis adornaret etc. Scilicet legerat aliquid simile de speculato cubiculo Horatii apud Pseudo-Sueton. Vita Horat. 756., idque obscurus iste magistellus pro stupore suo ad Cratinum transtulit. Cf. Lessingii Vindic. Horat. p. 204. Verius alterum illud, quod Suidas addidit, vinosum fuisse Cratinum, quae res multiplicem Aristophani ridendi jocandique materiem praebuit. V. Pac. 703. Equ. 400. 531. Eandem in rem perelegans est incerti auctoris epigramma apud Athen. II. p. 59. c. inter Nicaeneti carmina receptum a Brunckio Anal. I. p. 417. quod Cratini monumento inscriptum fuisse fabulatur Acron ille ad Horat. l. c. ubi quae addita leguntur: Cratinus tantae vinolentiae fuit, ut solitus fuerit supra pelles recumbere, in quas comedere consueverunt, fortasse ex Aristoph. Equit. 400. emendari poterunt, ubi tanquam *ἐνουρητὴς* ridetur Cratinus: *εἴ σε μὴ μισῶ, γενοίμην ἐν Κρατίνου κῴδιον.* Neque vero ipse, quo laborabat, vitium dissimulabat, sed ipsam illam bibacitatem suam in Pytine lepidissime perstrinxit; quam ille fabulam tanto omnium plausu docuit, ut judicum sententiis et Aristophanis Nubibus et Conno Amipsiae, quae fabulae simul cum Pytine in certamen commissae fuerant, praemium praeriperet. Hoc tum in argumento tradidit vetus grammaticus p. 7. Herm. tum ipse in parabasi Nubium significat Aristophanes: quo magis mirum est Scholiastam ad Nub. 521. scripsisse *οὐ Κρατίνου ἀλλ' Ἀμειψίου δεύτερος ὤφθη.* Argumentum fabulae, certe partem argumenti servavit Schol. Arist. Equ. 399. Scilicet Comoediam ingeniosus poeta uxorem suam esse finxerat, sed divortium cum marito facturam et *κακώσεως* litem ei intenturam. Quo cognito, qui forte aderant Cratini familiares obsecrant mulierem, ut ne quid temere faciat, et quae sit tantae inimicitiae causa quaerunt. Tum illa gravissime queritur de Cratino quod se contemtui habeat totumque sese Temulentiae tradi-

derit: ὅτι μὴ κωμῳδοίη μηκέτι, σχολάζοι δὲ τῇ Μέθῃ. Sic enim scribendum pro ὅτι μὴ κωμῳδοῖ, ἢ μηκέτι σχολάζοι τ. Μ. Cf. Suidam s. v. κώδιον. Ex oratione Comoediae, qua criminum in maritum conjectorum argumenta dicebat, et quam plane ad judicialium orationum formam effictam fuisse ex loco apud Clementem Alexandr. Strom. VI. p. 265. Sylb. intelligitur, versus aliquot sed admodum mendose scriptos servavit Scholiastes l. l. Priora ita scribenda sunt:

ἀλλ' ἐπανατρέψαι βουλόμεσθ' εἰς τὸν λόγον
πρότερον. ἐκεῖνος πρὸς ἑτέραν γυναῖκ' ἔχων
τὸν νοῦν κ. τ. λ.

Indidem petitus est versus apud Schol. Homeri Odyss. ϑ, 186. γυνὴ δ' ἐκείνου πρότερον ἦ, νῦν δ' οὐκέτι. Audita Comoediae oratione, amicos consilia de optima medendi Cratini ratione iniisse colligas e fragmento apud Athen. XI. p. 494. c. Quibus omnibus ita respondisse videtur Cratinus, ut nihil egregii proferre poetam posse diceret, nisi qui vino incaluisset: ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις, ut est in Nicaeneti epigrammate, quem Cratini versum esse ex hac ipsa fabula desumtum verissime monuit Meierus in libro de causarum act. apud Athen. Lib. III. p. 289. Reliqua fabulae fragmenta persequi non hujus loci est.

Fabulas docuisse perhibetur unam et viginti, testibus Suida s. v. Κρατῖνος, Eudocia p. 271. et Anonymo de Com. p. XXIX. Wielandii error ad Aristoph. Equit. 540. nonaginta eum fabularum auctorem fuisse affirmantis unde fluxerit nescio. Victoriam in poetarum certaminibus, Suida et Eudocia testantibus, novies reportavit, idque παμψηφεί, ut ait Schol. Arist. Equ. 725. Histrione, cui primas fabularum partes deferret, usus est Cratete, Schol. Equit. 534. Commentatores, ut hoc addam, nactus est plures, in his Callistratum, cujus in Θρᾴττας fabulam commentarium laudat Athen XII. p. 494. b. Scholia in Cratinum commemorant vetus interpres ad Aristoph. Vesp. 751. et Pollux X, 64. Lycrophronem quo auctore Fabricius Bibl. Gr. II. p. 434. huc retulerit ignoramus. Galenum duobus libris τὰ παρὰ Κρατίνῳ πολιτικὰ ὀνόματα explicuisse, ipse testis est in scriptorum suorum recensu T. IV. p. 4. Ald. Denique etiam

Aristarchum nonnihil operae Cratino impertivisse intelligitur e Platonio de Com. p. XXVII. Lips. Κρατῖνος, ἅτε δὴ κατὰ τὰς Ἀρχιλόχου ζητήσεις, αὐστηρὸς μὲν ταῖς λοιδορίαις κ. τ. λ. ubi Casaubonus ad Pers. p. 156. miro errore lapsus est corrigens κατὰ τὰ Ἀρχιλόχου ἔτη ζήσας. Scribe potius Ἀριστάρχου pro Ἀρχιλόχου, quae nomina frequentissimo errore inter se confundi docuit Ruhnk. Praefat. ad Hesych. p. VII. *)

Cratinum in arte sua nonnihil innovasse, vel sine veterum scriptorum indiciis probabile esset; nunc disertum accedit testimonium Anonymi de Com. p. XXXII. Lips. qui postquam rudem et incultam antiquiorum comicorum rationem attigisset, ita pergit: ἐπιγενόμενος δὲ ὁ Κρατῖνος κατέστησε μὲν πρῶτον τὰ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ πρόσωπα μέχρι τριῶν, συστήσας τὴν ἀταξίαν, καὶ τῷ χαρίεντι τῆς κωμῳδίας τὸ ὠφέλιμον προσέθηκε τοὺς κακῶς πράττοντας διαβάλλων καὶ ὥσπερ δημοσίᾳ μάστιγι τῇ κωμῳδίᾳ κολάζων. In quibus duo sunt quae praedicantur de Cratino. Actorum enim numerum apud priores promiscuum (τὰ πρόσωπα ἀτάκτως εἰσῆγον) ita constituit, ut tres tantum simul in scena personae colloquerentur. Quamquam hoc quidem an non vere de Cratino praedicaverit Grammaticus, certe dubitari potest, siquidem Aristot. de Art. Poet. V, 4. ignorari dicit τίς τὰ πρόσωπα ἀπέδωκεν ἢ προλόγους ἢ πλήθη ὑποκριτῶν καὶ ὅσα τοιαῦτα. Argumenti autem rationem ita immutavit, ut quum antiquiores comici fabulis suis risum maxime jocumque captassent, ipse improborum hominum mores acerrime insectaretur; in quo ita versatus est, ut convicia, quibus refertae erant ejus fabulae, nullo humanitatis condimento mitigaret, sed aperto, quod ajunt, capite cum vitiis manum consereret, fabulisque suis quadam quasi scutica armatus abjectorum hominum, quorum largissimus fuit apud Athenienses proventus, impuritatem et flagitia castigaret. Platon. de Com. p. XXVII. οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ Ἀριστοφάνης ἐπιτρέχειν τὴν χάριν τοῖς σκώμμασι

*) Theognostus apud Bekk. Anecd. Gr. III. p. 1382. ἰγνύα, ὀρύα. Ἀρίσταρχος συστέλλει τὸ α καὶ ἐκτείνει τὸ υ καὶ προπαροξύνει, ἐναλλαγὴν τόνου καὶ χρόνου πεποιηκώς. Corrigendum videtur Ἀρχίλοχος. In Schol. Venet. ad Iliad. ζ, 507. κρααίνων οὐκ ἔστιν ἐπιθυμῶν, ὡς Ἀρχίλοχος ἐξέλαβεν, ἀλλ' ἐπικροτῶν τοῖς ποσί, explicari quidem quodammodo potest edita lectio, ut in simili causa fecit Hemsterhus. ad Arist. Plut. p. 7., malim tamen hoc quoque loco Ἀρίσταρχος, etiam propter ἐκλαβεῖν, quod Grammaticorum proprium esse constat.

ποιεῖ — ἀλλ' ἁπλῶς καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν γυμνῇ κεφαλῇ τίθησι τὰς βλασφημίας κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων. Quae res movit fortasse Persium, ut audacem Cratinum appellaret Sat. I, 123. In tanta conviciandi libidine, non mirum est fervidi virum ingenii nonnunquam paullo iniquius etiam summos homines patriaeque amantissimos vexasse, veluti Periclem, quem internecino fere odio exagitavit; quamquam idem Cimonem praeclaro ornavit praeconio, Plutarch. Cim. 10. Poeticas viri virtutes etsi difficile fuerit, cum nullam ejus fabulam superstitem habeamus, certo judicio definire, habemus tamen luculenta veterum scriptorum testimonia, ex quibus non tantum summam Cratini auctoritatem et aestimationem fuisse intelligimus (Quintil. X, 1. Athen. VI. p. 268. e.), sed etiam ratio ejus laudis perspicitur. Ac vere poeticam viri fuisse indolem Aeschyloque in dispari genere simillimam, diserte tradit Anon. de Com. p. XXIX. Beatam ingenii venam, qua erat sui confidentia, ipse praedicat in nobilissimo fragmento apud Schol. Arist. Equ. 523. et Suidam s. v. ἀφέλεια servato:

Ἄναξ Ἄπολλον, τῶν ἐπῶν τῶν ῥευμάτων
καναχοῦσι πηγαί· δωδεκάκρουνον τὸ στόμα,
Ἰλισσὸς ἐν φάρυγγι· τί ἂν εἴποιμί σοι;
εἰ μὴ γὰρ ἐπιβύσει τις αὐτοῦ τὸ στόμα,
ἅπαντα ταῦτα κατακλύσει ποιήμασιν.

Ita enim correxit secundum versum Reisigius in Conjectaneis. Rapido torrenti omnia secum auferenti praeclara imagine eum comparat Aristoph. Equ. 523. sqq. dignumque dicit propter reportatas olim victorias qui in Prytaneo bibat et unguentis delibutus Dionysiorum spectaculis intersit. Dictio ejus troporum luminibus frequens (Platonius l. l. πολὺς τῆς τροπῆς τυγχάνει, ubi malim πολλῆς) et lyrico quodam colore tincta, maxime in melicis fabularum partibus, quae dithyrambicam audaciam spirabant, Hesychius s. v. πυρπερέγχει, summoque omnium studio expetebantur, Aristoph. Equ. 526.

ᾄσαι δ' οὐκ ἦν ἐν συμποσίοις πλὴν Δωροῖ συκοπέδιλε,
καὶ τέκτονες εὐπαλάμων ὕμνων *), οὕτως ἤνθησεν ἐκεῖνος.

---

*) Locum ex Eumenidibus Cratini petitum esse notavit Scholiastes. Frustra Fabricius

Hinc idem eum *ταυροφάγον* dixit Ran. 357. ubi procul abesse jubet mystarum chorus, quicunque Musarum orgiis non initiatus sit, *μηδὲ Κρατίνου τοῦ ταυροφάγου γλώττης βακχεῖ' ἐτελέσθη*, ad quae verba respexit Etym. M. p. 747, 50. *Ταυροφάγον τὸν Διόνυσον — ὅτι τοῖς τὸν διθύραμβον νικήσασι βοῦς ἐδίδοτο, ἢ τὸν ὠμηστήν, ἀφ' οὗ καὶ ἐπὶ Κρατῖνον μετήνεκται τὸ ονομα.* Vix recte igitur Schol. Equ. 524. dictionem Cratino tribuit simplicem et inornatam, deceptus haud dubie falsa interpretatione verborum *διὰ τῶν ἀφελῶν πεδίων*. Cui repugnat etiam is, quem Suidas s. v. *Κρατῖνος* compilavit, ubi *λαμπρὸς τὸν χαρακτῆρα* dicitur, quod non minus ad elocutionis rationem quam ad inventionis virtutem spectat. In metrorum ratione non minus grandem et magnificum fuisse Cratinum vero est simillimum, quamquam paucissima, quae ejus rei indicia praebeant, choricorum carminum fragmenta servata sunt. Cratineum, quod grammaticis dicere placuit, metrum paullo antiquioris esse originis, jam supra monuimus. In inveniendis disponendisque fabularum argumentis qualis fuerit, docet Platonius l. l. p. XXVII. *εὔστοχος ὢν ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν δραμάτων καὶ διασκευαῖς, εἶτα προϊὼν καὶ διασπῶν τὰς ὑποθέσεις οὐκ ἀκολούθως πληροῖ τὰ δράματα.* Quibus verbis significat auctor, Cratinum in inveniendis quidem argumentis felicissime esse versatum, sed eundem in progressu fabulae impetu ablatum actionis rationem turbasse, et quam orsus erat ab initio argumenti telam, non ita pertexuisse, ut summa esset singularum partium ad certum fabulae finem conspiratio.

In tanta ingenii artisque praestantia non mirum est, plurimos Cratino obtigisse non modo admiratores sed etiam imitatores. Ut Lucilium omittam, quem ad Cratini ceterorumque antiquae comoediae poetarum imitationem se composuisse Horatius testatur Satir. I, 4. in., inter graecos co-

---

Εὐνειδῶν malit pro *Εὐμενίδων*, quae fabula laudatur etiam ab Jo. Alexandr. de acc. p. 29. Quamquam in Eunidis ejusmodi cantilenas complures fuisse ex titulo fabulae et Athenaei indicio Lib. XV. p. 698. c. non male conjicias. De titulo quod dixi, laudare sufficiat Etymol. M. p. 393, 35. *Εὐνεῖδαι, γένος Ἀθήνησι μουσικόν.* Alia ratio Kannegießsero placuit in libro de Com. Att. p. 446. qui fabulae titulum reddidit die Beischläferinnen!

micos sectatores habuit Eupolin (vid. Anonym. de Com. p. XXIX.), Aristophanem (v. Clement. Alex. Str. VI. p. 267. Arist. Eq. 923. cll. Cratino apud Polluc. III, 41.), Cratetem et Teleclidem (v. Athen. VI. p. 267. e. et p. 268. e.), Strattidem (v. Athen. XI. p. 475. c. et Polluc. X, 70.) alios. Ipse quem sequutus sit scio neminem; suo omnia egisse videtur ingenio. Nam de Archilocho fallitur Kannegiefserus in libro de Comoedia Att. p. 432.: hunc enim non tam imitatione expressit quam parodiae lusu irrisit. Quam vero cum Aristophane Cratino intercessisse diximus simultatem, ea in tanta Atticorum comicorum de principatu populique gratia aemulatione et mutua obtrectatione nihil habet quod magnopere miremur. Et Aristophanes quidem tum aliis in fabulis tum maxime in Equitibus gravissime ei adversatus est, laudans illum quidem propter eximiam ingenii vim et poesios praestantiam, sed eundem acerbissimorum dicteriorum aculeis vellicans et lacessens. Quam sibi injuriam illatam Cratinus ipse rursus in Pytine fabula ulturus, insigni vegetae senectutis et invicti roboris documento, ingenii aciem in Aristophanem strinxit, eumque tum aliorum criminum insimulavit, tum quod Eupolidis scrinia in fabulis scribendis expilaverit, Schol. Equ. 528. Ad eandem simultatem spectat locus a Schol. Platonis inedito servatus apud Seidlerum de Fragm. Aristoph. p. 23. In adversariis et inimicis Cratini apud Schol. Arist. Equ. 524. commemorantur etiam *οἱ περὶ Καλλίαν*, quae utrum de Callia poeta an de Hipponici filio explicanda sint, dubitari potest. Hipponici filium acerbissime taxavit in Archilochis fabula, Schol. Luciani Jove Trag. II. p. 696. fortassis etiam ap. Hesych. s. v. *Κύλλου πήρα*.

Fabulas Cratinum scripsisse vidimus unam et viginti. At tituli dramatum apud Meursium et Fabricium enumerantur multo plures. Sed ii quidem aut corrupta fabularum elogia in indices suos mero digitorum labore confectos receperunt, aut fabulas nostro Cratino tribuerunt, quas Cratino juniori aliisque comicis tribuere debebant. Videamus de singulis. Γλαῦκος apud Athen. I. p. 68. a. *Κρατῖνος Γλαύκῳ. οὐ πρός γε παντός ἐστιν ἀρτύσαι καλῶς.* Particula *γε* e Valck. conjectura additur. Pro *Γλαύκῳ* mem-

branae γλαῦκον, quod recte praefert Schweighaeuserus. Scribe numeris trochaicis:

γλαῦκον οὐ πρὸς παντός ἐστιν ἀρτύσαι καλῶς ⏑ —

Θράσων apud Hesych. s. v. ἀπέφρησαν, ubi Codex habet Θρᾷν, ita ut ultimae literae superscriptum sit ες. Legendum igitur Θράσσαις vel Θράτταις. Similiter erratum in Antiattic. p. 104. κακόδουλος, Κρατῖνος Θρακί, ubi itidem Θράτταις reponendum esse non dubito. Ἥρωες binis locis tanquam Cratini fabula laudatur, a Polluce Lib. X, 64. ἔν γε τοῖς Κρατίνου Ἥρωσι τὴν ἀσάμινθον κιβωτὸν νοοῦσιν, ἔνιοι δὲ ἔκπωμα, et ap. Suidam s. v. ἀνεκάς. — Κρατῖνος Ἥρωσι. Τὸν αὐχέν' ἐκ γῆς ἀνεκὰς εἰς αὐτοὺς βλέπων. Sed in Pollucis loco non dubito quin recte pro Ἥρωσι scribendum conjecerim Χείρωσιν, cujus emendationis quis graviorem sponsorem requirat ipso Polluce Lib. VI, 98. καὶ Κρατῖνος ἐν Χείρωσιν· ἐξ ἀσαμίνθου [κύλικος] λείβων. Unus igitur Suidae locus restat, in quo aut eadem medendi ratio adhibenda est, aut Cratino Cratetis nomen substituendum, cujus Ἥρωες saepissime laudantur. Contra apud Etym. M. p. 270, 6. Κράτης Τροφωνίῳ· ξίφιζε καὶ σπόδιζε καὶ διαρρίκνου, et Schol. Arist. Nub. 96. Κράτης ἐν Πανόπταις δράματι, repone Κρατῖνος. Quod in postremo loco monuit etiam Harlesius. Ἰλιάδες apud Hesychium s. v. αἴθρια, ubi Cod. dedit Ἠλιάσιν, quod recte in Δηλιάσιν mutavit jam Sopingius. Κρῆσσαι ibid. s. v. κωνῆσαι — Αἰσχύλος καὶ Κρατῖνος Κρήσσαις. Recte Alberti Αἰσχ. Κρήσσαις καὶ Κρατῖνος. Ψηφίσματα apud Harpocr. p. 72. ἀρκτεῦσαι — τὸ καθιερωθῆναι πρὸ γάμων τὰς παρθένους τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βραυρωνίᾳ. τὰ δέ συντείνοντα ἐς τὸ προκείμενον εἴρηται παρά τε ἄλλοις καὶ Κρατίνῳ ἐν τοῖς Ψηφίσμασι, ubi legendum Κρατερῷ, quod cum etiam Maussaco in mentem venisset, postea inconsulto rejecit*). Ἀλλοτριογνώμονες Cratini habemus

*) Idem Crateri Macedonis opus, in quo ille attica psephismata et alia rerum gestarum monumenta ita collegerat, ut servato temporum ordine omnem graecarum rerum memoriam diligentissime illustraret, Plutarch. Arist. 26., ab eodem Harpocratione laudatur v. Ἀνδρών p. 40. Ναυτοδίκαι p. 251. Νύμφαιον p. 255. ὅτι διαμαρτάνει p. 268.: ad quae sub iisdem vocibus comparandus est Photius. Titulus libri, novem minimum libros complexi (Harpocr. et Suidas v. Νύμφαιον, Stephanus Byz. v. Ἀρταίᾳ p. 117. et Χαλκητόριον p. 751.) fuisse videtur συναγωγὴ ψηφισμάτων, ut est apud. Schol. Arist. Ran. 323. ubi vitiose legitur Καρτερός, quemadmodum etiam apud Stephan. Byz. v. Κυρήνη p. 448.

apud Choerob. in Bekk. Anecd. III. p. 1176. *παρὰ Κρατίνῳ Ἀλλοτριογνώμοσιν· ἐπιλήσμοσι μνημονικοῖσιν.* Quae ex Hephaest. I, 3. emendanda sunt. His igitur remotis triginta restant fabularum tituli, quibus rursus eximendi sunt et juniori Cratino tribuendi Πυθαγορίζοντες et Ταραντῖνος, quibus in fabulis Pythagoreos risisse poetam ex Diogene Laert. VIII, 36. intelligitur, quod proprium fuit mediae et novae comoediae argumentum, velut Mnesimachi in Alcmaeone, Aristophontis in Pythagorista, Alexidis in Pythagorizusa, aliorum denique in aliis. Contra nihil ejusmodi in antiquae comoediae reliquiis deprehendas*). Porro Ψευδοϋποβολιμαῖος, quam junioris Cratini fabulam esse vel Platonis commemoratio docet in fragmento apud Diogen. Laert. III, 28., et Διονυσαλέξανδρος, cujus fabulae argumentum ad Alexandri Magni expeditionem, Dionysiacae pompae adsimulatam (v. Arrian. VI, 28. cll. Diodor. Sic. XVII, 106. et Plutarch. Alex. 67.) spectasse ex nominis ratione perspicere mihi videbar, quam

---

Praeterea laudatur a Plutarcho Cim. 13. Polluce VIII, 126. Schol. Arist. Av. 1073. Steph. Byz. v. *Ἀνθήμανδος* p. 513. et *Χάλκη* p. 750. Praeter psephismata Craterum etiam historicorum testimonia in subsidium vocasse docet Plutarch. Arist. l. l. de quo admonuit jam Kruegerus de Pace Cim. p. 211. Eundem invitante occasione etiam Aristophanis historica attigisse et illustrasse, intelligitur e Schol. Arist. Lys. 313. ubi rursus literis transpositis scriptum legitur Καρτιρός: cujusmodi error, ut hoc addam, etiam Euryti lyrici poetae locum obscuravit apud Jo. Lydum Fragm. de Mens. p. 282. ubi Ἔρως dicitur *ἀγαλμοειδής*, quod eruditissimo editori negotia fecisse vehementer miror. Legendum enim *ἀγλαομειδής*, qua voce Lexica augeri possunt.

*) Cratinus junior qua aetate vixerit, nemo veterum diserte tradidit. Mediae non antiquae ut fuisse credam poetam comoediae, faciunt fabularum tituli Γίγαντες, Ὀμφάλη, Τιτᾶνες (Athen. VI. p. 241. c. nisi leg. Γίγασι), Χείρων. Dubitationem movere possit fabula Θηραμένης, quam laudari putant ap. Athen. IV. p. 170. a. Κρατῖνος ὁ νεώτερος ἐν Θηραμένῃ, quod aliis in Θηραμένει, mihi in Θηρωμένῃ mutandum videtur. Rem conficit locus e **Titanibus** allatus, ubi Corydum parasitum habemus, qui Demosthenis aequalis fuit, nec nisi a mediae com. poetis commemoratur. V. Timocles ap. Athen. VI. p. 240. e. Alexis p. 242. d. Denique, ut nihil dubitationis relinquatur, Aristophontem in junioris Cratini loco commemoratum habes ap. Athen. p. 469. c. quem eundem esse parasitum, qui apud Ptolemaeum fuit, teste Athen. VI. p. 244. b. d. haudquaquam improbabile videbitur, si cogites etiam Corydum Ptolemaei tempora attigisse. V. Machon ap. Athen. VI. p. 242. a. b. et Lynceus VI. p. 245. f. Quibus argumentis jam aliae non minus graves rationes accedunt, ex iis petitae fabulis, quas propter argumenti rationem Cratino majori eripuimus.

conjecturam egregie confirmat fragmentum ejus fabulae apud Macrob. Sat. V. p. 562.

α. στολὴν δὲ δή τίν' εἶχε, τουτό μοι φράσον.

β. θύρσον, κροκωτόν, ποικίλον καρχήσιον.

Sic enim recte primum versum emendavit Porsonus ad Eurip. Hecub. 782. Secundo versui sua constabit ratio, si ποικίλον a sequenti vocabulo commate separaveris. Photius: ποικίλον, τὸ Διονυσιακὸν ἱμάτιον οὕτως ἔλεγον. Cf. Pollux Lib. VII, 47. De auctore fabulae eandem Porsoni fuisse sententiam, colligas ex hujus verbis in Praefat. Hec. p. XLV. „Cratinus junior apud Etym. M. et Suid. v. Βῆ. ὁ δ' ἠλίθιος ὡς πρόβάτιον βῆ βῆ λέγων βαδίζει." Quem versum ex hac ipsa fabula petitum esse, ex Etymologo constat. Denique eidem Cratino tribuendam puto Βούσιριν, ab uno commemoratam Polluce X, 81. Eodem titulo fabulas docuere Antiphanes, Ephippus et Mnesimachus. His igitur fabulis probabiliter juniori Cratino vindicatis, quinque et viginti restant tituli: Ἀρχίλοχοι, Βουκόλοι, Δηλιάδες, Διδασκαλίαι, Δραπετίδες, Ἐμπιπράμενοι, Εὐμενίδες, Εὐνεῖδαι, Θρᾶτται, Κλεοβουλῖναι, Λάκωνες, Μαλθακοί, Νέμεσις, Νόμοι, Ὀδυσσεῖς, Πανόπται, Πυλαία, Πλοῦτοι, Πυτίνη, Σάτυροι, Σερίφιοι, Τροφώνιος, Χειμαζόμενοι, Χείρωνες, Ὧραι. Itaque si verum est, quod supra de Cratini fabularum numero diximus, ne nunc quidem area perpurgata est; quamquam, si Διδασκαλίας, Εὐνείδας et Λάκωνας exceperis, ceterarum fabularum fragmenta certissima continent indicia, quibus majori Cratino vindicantur.

Cum Cratino Cratetis historiam conjungimus, quo nomine Suidas duos commemorat poetas comicos. Verba haec sunt: Κράτης, Ἀθηναῖος, κωμικός. οὗ ἦν ἀδελφὸς Ἐπίλυκος, ποιητὴς ἐπῶν. δράματα αὐτοῦ εἰσὶ ζ'. Γείτονες, Ἥρωες, Θηρία, Λάμια, Πεδῆται, Σάμιοι. ἔγραψε δὲ καὶ λογάδην τινά. Κράτης, Ἀθηναῖος, κωμικὸς ἕτερος, καὶ αὐτὸς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας. φέρεται αὐτοῦ δράματα τρία, Θησαυρός, Ὄρνιθες, Φιλάργυρος. Sed hoc inane est grammatici commentum. Unum tantum et recte quidem inter reliquos Cratetas commemorat Diogenes Laert. IV, 23. Eadem, quae Suidas dedit, habet etiam Eudoc. p. 271. nisi quod verba ἔγραψε — τινά, quae de alio quodam Cratete Suidas legerat, omittit. De Epilyco, poeta epico, qui praeter

Suidam tradiderit novi neminem. At bene novimus Epilycum antiquae, ut infra docebimus, comoediae poetam. De aetate Cratetis si quaeritur, Groddeckium Hist. liter. p. 160. qui persicis eum bellis superiorem fuisse fingit, meliora docere poterat Aristophanes Equit. 534. sq. post Cratinum eum commemorans, cujus eum histrionem fuisse tradit ad Aristophanis locum Scholiastes: κωμῳδίας ἦν ποιητὴς ὃς πρῶτος (leg. πρῶτον) ὑπεκρίνατο (τὰ) Κρατίνου, καὶ αὐτὸς ὕστερον ποιητὴς ἐγένετο. Quibus junge Anonym. de Com. p. XXIX. τοῦτον ὑποκριτήν φασι γεγονέναι τὸ πρῶτον, ὃς ἐπιβέβληκε Κρατίνῳ. Denique ut omnis dubitatio tollatur, Eusebius ad Olymp. LXXXII, 4. adscripsit: Crates comicus et Praxilla (sic enim legendum pro Telesilla) cognoscebantur. Sed Groddeckium seduxit, ni fallor, Aristotelis locus de Art. Poet. V, 5. in quo ita commemoratur Crates, ut, nisi alia de Cratetis aetate indicia haberemus, non mirarer equidem, si quis hunc Cratino aetate superiorem fuisse sibi persuaderet: τοῦ δὲ μύθους ποιεῖν Ἐπίχαρμος καὶ Φόρμις ἦρξαν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκ Σικελίας ἦλθε. τῶν δὲ Ἀθήνησι Κράτης πρῶτος ἦρξεν, ἀφέμενος τῆς ἰαμβικῆς ἰδέας, καθόλου λόγους ἢ μύθους ποιεῖν. Ubi qui λόγοι ἢ μῦθοι commemorantur, Hermannus de ejusmodi argumentis intellexit, quae neglectis conviciis implicationem aliquam et solutionem haberent, hoc est de fabulis vere hoc nomine dignis. Atqui ejusmodi fabulas quum jam Cratinum in scenam protulisse constet, nisi quis etiam apud Aristotelem pro Cratete Cratini nomen reponi velit, alia interpretationis via ineunda est. Ac mihi quidem hoc Aristoteles significare voluisse videtur, cum Cratinus ceterique antiquiores comici certos quosdam homines in fabulis suis exagitassent populoque ridendos propinassent, Cratetem primum apud Athenienses extitisse, qui Epicharmi exemplo comicae poesios materiam a singulorum hominum irrisione ad generales morum notationes rerumque descriptiones traduceret, quarum quum alias e communi hominum vita alias autem e mythicarum fabularum cyclo petiisset, non male, ut equidem opinor, Aristoteles Cratetem καθόλου λόγους ἢ μύθους ποιῆσαι perhibuit. Ac confirmant hanc interpretationem quodammodo ea, quae Anonymus περὶ Κωμῳδίας p. XXIX. de Pherecrate, Cratetis imitatore, tradidit: ἐζήλωκε Κράτητα, καὶ τοῦ μὲν λοιδο-

ϱεῖν ἀπέστη, πϱάγματα δὲ εἰσηγούμενος καινὰ ηὐδοκίμει γενόμενος εὑϱετικὸς μύθων. Cujus rei exemplum in Pherecratis Crapatalis vere agnovit Tiber. Hemsterhusius ad Polluc. IX, 83. Quod autem lacessendi consuetudinem omisisse Crates ab Aristotele dicitur, id plane fragmenta fabularum confirmant, in quibus nihil prorsus reperias, ex quo certos quosdam homines eum carpsisse intelligatur. Omnino plenum festivitatis poetam fuisse Cratetem, docent expressa veterum scriptorum testimonia; quamquam Aristophanes in Thesmophoriazusis prioribus apud Athen. III. p. 117. c. inficetum ejus de elephantino salsamento commentum riserat. Sed idem in Equit. 535. sq. haud vulgaribus eum ornavit laudibus, licet ironiae quodam colore adspersis:

ὃς ἀπὸ σμικϱᾶς δαπάνης ὑμᾶς ἀϱιστίζων ἀπέπεμπεν,
ἀπὸ κϱαμβοτάτου στόματος μάττων ἀστειοτάτας ἐπινοίας.

Scholiastes: τϱαγικὸς ποιητὴς ὀλιγόστιχα ποιήματα γϱάψας, ubi κωμικὸς reponendum, nisi is Scholiastae error est, nostrum Cratetem cum philosopho eodemque tragoediarum poeta confundentis. Alius ibidem: σμικϱὰ ἐποίει καὶ ἔτεϱπε τοὺς ἀκϱοατὰς γϱάφων ἡδέα. Quibus Anonymi judicium convenit, γελοῖον καὶ ἱλαϱὸν poetam eum fuisse dicentis. Inde etiam est, quod, eodem teste Anonymo, primus atticorum comicorum ebrios in scenam induxit, πϱῶτος μεθύσους ἐν κωμῳδίᾳ πϱοήγαγε sive potius παϱήγαγε, quod quo auctore, quaque in fabula fecerit, ex Athenaeo Lib. X. p. 429. a. discimus: ἀγνοοῦσι τε οἱ λέγοντες πϱῶτον Ἐπίχαϱμον ἐπὶ τὴν σκηνὴν παϱαγαγεῖν μεθύοντα, μεθ' ὃν Κϱάτητα Γείτοσιν, quod jam ante Epicharmum fecisse Aeschylum in Cabiris, de quo cf. Lobeckius Myster. graec. I. p. 8. Itaque hac etiam in re Cratetem Epicharmi vestigia sequutum videmus. Ut ceteros fere poetas comicos, ita etiam Cratetem popularis aurae inconstantiam expertum esse tradidit Aristophanes Equit. 534. Ubi quod Scholiastes narrat, Cratetem largitione spectatorum voluntatem et applausum sibi redemisse, fortasse merum grammatici commentum est. De fabularum, quas docuerit, numero non consentiunt veteres scriptores. Ac Suidas alteri, quem fingit, Crateti tres tribuit fabulas: Θησαυϱόν, Ὄϱνιθας, Φιλάϱγυϱον, alteri septem: Γείτονας, Ἥϱωας, Θηϱία, Λάμιαν, Πεδήτας, Σαμίους. Ubi aut corruptus est

numerus ζ' aut unius fabulae titulus excidit. Septem fabulas ei adsignat etiam Anonymus de Com. p. XXIX. octo alius ibidem p. XXXIV. At praeter novem istas, quas nominatim Suidas recensuit, fabulas, commemorantur ejus Παιδιαί, Ῥήτορες et Τόλμαι. Nam quae praeterea sub ejus nomine passim laudantur fabulae, eae dubitationes movent gravissimas. Quam Stobaeus Serm. CXVI. p. 475. Cratetis servavit eclogam, ei in Gesneri margine adscriptum legitur: Cratetis ex Antiphane. Simplex Cratetis nomen posuit Grotius. Fortasse antiquitus scriptum fuit Κράτητος ἢ Ἀντιφάνους, cujusmodi errores in Stobaei margine sunt frequentissimi. Ἑορταὶ laudantur a Polluce Lib. VII, 92. sed incertam facit lectionem idem Pollux Lib. X, 54. ubi quod olim edebatur Ἑορταῖς, nunc cessit codicis lectioni Τόλμαις, ut idem etiam altero loco reponendum videatur. Μετοίκους habet Etymol. M. p. 698, 10. sed pro Κράτης legendum videtur Φερεκράτης, cujus Μέτοικοι frequentissime a grammaticis commemorantur. Παρακαταθήκη laudabatur olim Poll. IV, 173. ubi nunc Cod. Voss. Sosicratis nomen dedit*). Ὀδυσσεῖς apud Etym. M. p. 567, 22, Πανόπτας apud Schol. Arist. Nub. 96, Πυτίνην apud Etymol. M. s. v. διακαυνιάσαι, Τροφώνιον ibid. p. 270, 6, Σεριφίους apud Schol. Arist. Nub. 691, denique Χείρωνας apud Athen. IX. p. 293. f. Cratini non Cratetis fabulas esse, tum ipse supra monui, tum ex parte etiam ab aliis monitum est. Συναριστῶσαι, quae Menandri fabula est, quo er-

---

*) Sosicratis nomen desidero etiam apud Maxim. Conf. p. 198. Gesn. ubi Socrati haec verba tribuuntur: ὅταν ποθεῖν σε καὶ στέργειν λέγει γυνή, φοβοῦ παρ' αὐτῆς πλεῖον ἂν λέγει κακά. Quae e comico poeta ducta esse non dubito:

Ὅταν γυνὴ ποθεῖν σε καὶ στέργειν λέγῃ,
φοβοῦ παρ' αὐτῆς πλεῖον' ἂν λέγει κακά.

Similis in nominibus error est apud Schol. Arist. Equ. 959. ubi Socrati Cratetis grammatici nomen substituendum esse monuit Geelius Bibl. crit. I. p. 62. Idem Crates innuitur apud Hesychium v. ἐνώπια, ubi fuere qui in corrupta voce ἐνίυχος Crateteae fabulae titulum Ἡνίοχοι latere putarent, et apud Schol. Aristoph. Equ. 790. ubi editur Κρατῖνος δέ φησιν ὅτι πᾶσαν στενὴν κατάδυσιν οὕτως (γυπάριον) ὠνόμαζον. Corrigendum Κράτης e Suida s. v. γυπαρίοις. Quamquam etiam Cratini cujusdam grammatici mentionem injectam videas apud Etym. M. p. 142, 17. ἐν τῇ ἐπιτομῇ Βασιλείδου περὶ ὁμηρικῆς λέξεως.

rore in Cratetis fabularum recensum irrepserit, discere licet e Porsoni Adv. p. 74. Φοίνισσαι laudantur Schol. Arist. Vesp. 879. ἣν καὶ Ἀκαλήφην λέγεσθαί φησι Κράτης Φοινίσσαις. Sed ibi Cratetis grammatici commentarium in Aristophanis Phoenissas significari probabilis est conjectura Valckenarii Praefatione ad Euripidis Phoenissas. Remotis igitur, quas non scripsisse videtur Crates, fabulis, restant hae duodecim: Γείτονες *), Ἥρωες, Θηρία **), Θησαυρός, Λάμια, Ὄρνιθες, Παιδιαί, Πεδῆται, Ῥήτορες, Σάμιοι, Τόλμαι, Φιλάργυρος. Qui numerus quum neque cum Suida neque cum Anonymo conciliari possit, rem ita fortasse expedire licebit, ut inter fabulas Cratetis aliquot fuisse statuamus supposititias, Suidam autem et Anonymum eas tantum recensuisse, quas ipsi sive potius ii, quorum ipsi vestigiis insisterent, genuinas esse putaverint.

Iisdem ferme temporibus, quibus Cratinus et Crates floruerunt, vixit etiam TELECLIDES Atheniensis, acerbus Periclis adversarius, Athen. p. 436. f. Plutarch. Pericl. 3. et 16., ubi qui afferuntur Teleclidis anapaesti, brevi post expulsum Thucydidem, Milesiae filium, scriptos suspicor, h. e. post Olymp. LXXXIII, 4. Fabulas docuit sex, teste Anonymo de Com. p. XXXIV. in quibus fuisse etiam, quas spurias judicarent veteres critici, intelligitur e Phrynichi Ecl. Att. p. 291. βρέχειν ἀντὶ τοῦ ὕειν ἔν τινι κωμῳδίᾳ ἀρχαίᾳ προστιθεμένῃ Τηλεκλείδῃ τῷ κωμῳδῷ. Fabularum tituli commemorantur quinque, Ἀμφικτύονες, Ἀψευδεῖς, Ἡσίοδοι, Πρυτάνεις, Στερροί. Ex quibus quae fragmenta afferuntur, nihil habent, ex quo de argumentis fabularum conjecturam capere liceat, nisi quod Androclem, Asopodorum, Proxenidem, Philoxenum, Diopithem aliosque ejus generis homines acer-

*) Grammat. apud Bekk. Anecd. I. p. 144. Κρατῖνος Γείτοσιν· εἰ σοφὸς ᾖ. Corrigendum Κράτης. Idem error in ejusdem fabulae commemoratione codicis ope sublatus est ap. Polluc VII, 179.

**) Ea in fabula ipsas feras loquentes introduxisse poetam docet fragm. ap. Athen. III p. 119. c. καὶ τῶν ῥαφάνων ἕψειν χρὴ (hic excidit versus clausula) Ἰχθῦς τ' ὀπτᾶν τούς τε ταρίχους, ἡμῶν δ' ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι. Ex eodem dramate quae mendosissime scripta afferuntur a Polluce VI, 53. Eupolideo metro concepta fuisse videntur: Οὐκ ἄρ' ἔστ' οὐδὲν κρέας, ὡς ὑμεῖς ἐλέγετ', οὐδ' ὅ,τι Ἐδόμεθ' οὐδὲν ἐξ ἀγορᾶς, οὐδὲ τάκωνας ⏑ — || — — —' ποιησόμεθ', οὐδ' ἀλλᾶντας.

rime exagitatos esse intelligimus. Eidem Teleclidi fuisse qui *ἱστορίαν Τελχινιακὴν* ab Athen. VII. p. 282. e. laudatam tribuerent, nescio quo auctore tradiderit Schweighaeuserus.

Teleclide paullo junior, sed Eupolide et Aristophane prior fuit HERMIPPUS Atheniensis, Lysidis filius, testante Suida v. *Μυρτίλος*, et Myrtili comici poetae frater. Suidas: *Ἕρμιππος — ἑτερόφθαλμος, ἀδελφὸς Μυρτίλου, δράματα διδάξας μ'.* Eadem fere habet Eudocia p. 167. Acrem Periclis obtrectatorem fuisse vel eo argumento intelligitur, quod Aspasiae impietatis litem intendit, teste Plutarcho Per. 32. quod factum videtur Olymp. LXXXVI, 4. Ipsum Periclem contumeliosissimis versibus perstrinxit apud Plutarch. Per. 33.

Βασιλεῦ Σατύρων *), *τί ποτ' οὐκ ἐθέλεις*
δόρυ βαστάζειν, ἀλλὰ λόγους μὲν
περὶ τοῦ πολέμου δεινοὺς παρέχει
ψυχὴν δὲ Τέλητος ὑπέστης;

Quae eo scripta sunt tempore, quo Lacedaemonii primum Atticam invaserant, Pericles autem, quamquam praecipuus belli suasor et auctor extiterat, aciem tamen contra hostes instruere non sine magna civium offensione cunctabatur. Plane conveniunt Thucydidis verba Lib. II, 21. *Παντί τε τρόπῳ ἡ πόλις καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ὧν παρήνεσε πρότερον ἐμέμνηντο οὐδέν, ἀλλ' ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι.* Ex quo liquido intelligitur fabulam, ex qua hos versus Plutarchus attulit, quamque *Μοίρας* fuisse ex Athen. VIII. p. 344. c. et XV. p. 668. a. probabiliter effici

---

*) Acerbissimum dicterium, comparandum illud cum Aristophaneo *δημοπίθηκοι* Ran. 1085. et titulo fabulae Timocleae *Δημοσάτυροι* apud Athen. IV. p. 165. f. de quo pessime statuit Schweighaeuserus. Eodem spectat fortasse Ecphantidis, Phrynichi, Cratini et Ophelionis fabularum elogium *Σάτυροι*. Longe alio sensu Choerilus tragicus a vetusto quodam scriptore dictus est *ἐν Σατύροις βασιλεύς*, ad quae Naekius Choer. p. 265. comparare poterat Lucian. Rhet. praec. T. III. p. 12. *βασιλεὺς ἐν τοῖς λόγοις*. Ceterum quo sensu Hermippus *Σατύρους*, eodem *πιθήκους* posuit Phrynichus in loco ap. Schol. Arist. Av. 11. ita, ni fallor, refingendo: *Μεγάλους πιθήκους οἶδ' ἑτέρους τινὰς λέγειν, Λυκέαν, Τελέαν, Πείσανδρον, Ἐξηκεστίδην.* Quibus alter interlocutor respondet: *Ἀλλ' ἀνωμάλους εἶπας πιθήκους, νὴ Δία. Ὁ μέν γε δειλός, ὁ δὲ κόλαξ, ὁ δ' αὖ νόθος, ξένος δ' ὁ τέταρτος.*

potest, actam esse Olymp. LXXXII, 1. Fabulas, Suida teste, scripsit quadraginta, actore usus Simermnone, de quo vide Schol. Arist. Nub. 539. 541. 542. Tituli dramatum servati sunt decem: Ἀθηνᾶς γοναί, Ἀρτοπώλιδες (quam post Olymp. LXXXIX, 4. actam esse ex Arist. Nub. 552. colligere licet), Δημόται, Εὐρώπη, Θεοί, Θεσμοφόροι, Κέρκωπες, Μοῖραι, Στρατιῶται, Φορμοφόροι. Ex his Θεσμοφόρους unus laudavit Pollux X, 122. docens ille, Hermippum hac in fabula τὸν κύαθον καὶ τὴν οἰνοχόην καὶ τὸ λυχνίον et similia dixisse χαλκία et χαλκίδια. Ubi Casaub. ad Athen. XV. p. 700. d. corrigit Φορμοφόροις, quod praestat certe Fabricii rationi, non comici poetae fabulam apud Pollucem laudari existimantis, sed Hermippi Smyrnaei opus de legislatoribus. Atqui Hermippus Smyrnaeus scripsit περί Νομοθετῶν non Θεσμοφόρους, Athen. XIII. p. 555. c. et Origenes c. Cels. I. p. 13. E Φορμοφόροις, ut Hesych. s. v. Διὸς βάλανοι et Antiatt. p. 82. docent, sumta sunt longiora fragmenta apud Athen. I. p. 27. a. et 29. c. quorum utroque parodia Homericorum versuum continetur; ut non dubitem, quin ad hanc ipsam fabulam respexerit Polemo apud Athen. XV. p. 699. a. πεποίηκε δὲ παρῳδίας καὶ Ἕρμιππος ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητής. Quae Fabricius aliique ita intellexerunt, quasi Hermippus parodias proprie sic dictas singulari volumine complexus ediderit. Mihi Hermippus parodias istas fabulis suis intexuisse videtur, Epicharmi Cratini aliorumque exemplum sequutus. In hoc fabularum Hermippi recensu consulto omisi Κοθόρνους a Polluce laudatam VII, 202. πορνεύτριαν δὲ ἐν τοῖς Γεωργοῖς Ἀριστοφάνης ἔφη, Ἕρμιππος δὲ ἐν τοῖς Κοθόρνοις πορνοτελῶναι. ὁ αὐτὸς ἐν Ἀρτοπώλισι φησιν· ὡς σαπρὰ πορνὴ καὶ κάπραινα. At Cod. Falck. habet Φιλωνίδης δὲ ἐν τοῖς Κοθόρνοις, et postea Ἕρμιππος δὲ pro ὁ αὐτός, quod verissimum esse docet Pollux IX, 29. ubi hunc versum e Philonidae Cothurnis attulit:

πανταγεῖς γενεάν, πορνοτελῶναι, Μεγαρεῖς, δεινοὶ πατραλοῖαι.

Praeterea laudantur Hermippi Dimetri, Iambi et Tetrametri. De quibus quid statuam, non habeo. Dimetros semel ad partes vocat Schol. Arist. Vesp. 1164. ubi legendum videtur: ὕστερον δ' αὐτὸν στρατηγὸν || Καὶ κασαλβάζουσαν εἶδον || Καὶ σεσαλακωνισμένην, quae in effeminatum hominem et pathicum dicta sunt. Ex Iambis duos troch. tetram. affert

Athen. XI. p. 461. e. Trimetrum iambicum ex iisdem habet idem Athen. III. p. 76. c. fortasse etiam XV. p. 700. d. De alio loco XV. p. 667. d. nihil certi definire licet. Prorsus singularia sunt quae attulit ex eo carmine Schol. Arist. Plut. 701., ex quibus colligit Hemsterhusius, Iambos non comoediae fuisse titulum, sed operis ex pluribus diversaeque materiae carminibus iambicis conflati. Atqui vidimus in iis etiam trochaicos versus locum habuisse. Tetrametros denique commemorat Schol. Arist. Av. 304. loco corruptissimo.

Hermippi fratrem Myrtilum fuisse, supra e Suida monuimus, cujus vitam utpote in cauponis et tabernis transactam tangi putant ab Athen. XIII. p. 566. f. ex quo loco, cum mendosissime scriptus esse videatur, nihil ejusmodi efficias. Ejus duas fabulas commemorat Suidas, alteram Ἔρωτες inscriptam, ex qua nihil fragmentorum superest, alteram Τιτανόπανες, passim a grammaticis sed fere corrupto fabulae titulo laudatam. Apud Schol. Arist. Av. 1490. Μυρτίλος ἐν τῇ Τανοπάσῃ legitur pro ἐν Τιτανόπασι. Minus recte Kusterus ad Suid. II. p. 590. Τιτανόπαισι, seductus Meursii errore Bibl. Att. p. 1575. qui ex Aspasio ad Arist. Eth. Nicom. IV, 2. fabulae titulum fuisse credidit Τιτανόπαιδες. Sed hic etiam scribendum Μυρτίλος (non Μυρτίλλος, quod etiam Suidas habet) ἐν Τιτανόπασι. In accentu peccat non Eudocia tantum p. 304. quae habet Τιτανοπάνες, sed etiam Suidas, apud quem legitur Τιτανοπᾶνες. Grammat. apud Bekk. Anecd. III. p. 1198. τὰ εἰς αν λήγοντα εἰ — ὦσι σύνθετα, βαρύνονται — οἷον Ἑρμόπαν, Αντίπαν (fort. Αἰγίπαν), Τιτανόπαν. Stephanus Byz. s. v. Ἀκαρνάν, τὸ ἐθνικόν, ὡς Αἰνιάν, Ἀθαμάν, Αἰζάν, ἁπλᾶ γάρ. τὸ Τιτανόπαν σύνθετον. De argumento ex paucis fragmentis nihil elici potest, nisi forte ex ipso titulo suspiceris, risisse poetam hac fabula increbescentem illis temporibus consuetudinem, qua diversa deorum numina in unum nomen conjungerent, cujus generis fuere Panapollo, Hermopan, Hermathene, Hermerotes alia. Sic etiam Titanopan, quod nomen non male Berckel. ad Steph. Byz. p. 74. de conjuncto Panis Solisque nomine interpretari videtur. Nisi forte argumentum fabulae ad παιδεραστὰς spectasse dicas. Certe Titanes ἀπὸ τοῦ τιταίνειν hanc conjecturam optime sustentant. Hesych. II. p. 1392.

Τιτάν, ὁ παιδεραστής, ubi confer Albertum. Vide eundem sub v. Πᾶνες. Omisso fabulae indicio rarissime laudatur Myrtilus, cfr. Pollux VI. 40. et Phrynich. Ecl. Att. p. 435. Ceterum fallitur Fabricius Bibl. Gr. II. p. 471. eundem hunc Myrtilum laudari putans a Suida s. v. Λήμνιον. Is enim historicus est Myrtilus, Lesbiacorum auctor notissimus, de quo cfr. Voss. de hist. Gr. III. p. 391; idem Myrsilus vocatur apud Plutarch. de Aquat. et terrestr. p. 984. E. ubi quae afferuntur, ex ejus ἱστορικοῖς παραδόξοις ab Athen. XIII. p. 610. a. laudatis desumpta sunt.

Eorum, de quibus adhuc disputavimus, poetarum aequalem fuisse suspicamur Alcimenem, cujus fabulam Κολυμβῶσαι inscriptam e Ptolemaeo Hephaestionis f. commemorat Photius Bibl. Cod. CXC. p. 554. d. ὅτι τε λευτήσαντος Δημητρίου τοῦ Σκηψίου τὸ βιβλίον Τέλλιδος πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ εὑρέθη· τὰς δὲ Κολυμβώσας Ἀλκμάνους πρὸς τῇ κεφαλῇ Τυννίχου (ita Naekius de Choer. p. 39. pro corrupto Τιτωνύχου) τοῦ Χαλκιδέως εὑρεθῆναί φασι, τοὺς δ' Ὑβριστοδίκας Εὐπόλιδος πρὸς τῇ Ἐφιάλτου, τοὺς δὲ Εὐνείδας Κρατίνου πρὸς τῇ Ἀλεξάνδρου. Ubi corruptum Ἀλκμάνους nomen non in Ἀλκμαίωνος, ut voluit Welckerus Fragm. Alcm. p. 9. sed in Ἀλκιμένους mutandum esse docet Suidas s. v. Ἀλκιμένης T. I. p. 117. ἔστι δὲ καὶ ἕτερος Ἀλκιμένης Ἀθηναῖος, κωμικός. Illud autem verissime monuit Welckerus, quas idem Suidas, sive suo ipsius sive aliorum errore deceptus, Alcmani lyrico tribuit Κολυμβώσας, non diversas putandas esse ab iis, quas nunc ipsum Alcimeni comico vindicavimus. Aetatis autem, qua vixit Alcimenes, certissimum, ni fallor, indicium Ptolemaei verba praebent, quippe qui Κολυμβώσαις fabula Tynnichum Chalcidensem impense delectatum fuisse significet. Jam quum Tynnichum, paeanis auctorem laudatissimum, Aeschyli aequalem fuisse constet e Porphyrio de Abstin. II. p. 152. de quo loco disputavit Menagius ad Diogen. Laert. II, 42. Aeschylus autem obierit Olymp. LXXXI. non incredibile quidem videri possit, Alcimenis aetatem vel Cratino fuisse superiorem: at quum tanta Alcimeneae fabulae praestantia fuisse videatur, quae non cadat in eos, qui Cratinum praegressi sunt, poetas comicos, Tynnichum autem nihil impediat quo minus vitam ultra Aeschylum produxisse statuamus, mihi quidem, temporum rationibus probabiliter sub-

ductis, vix dubitari posse videtur, quin Alcimenes Cratini Teleclidis ceterorumque, quos recensuimus, poetarum aequalis fuerit.

Accedimus jam ad eorum poetarum historiam, quorum opera tantam Comoedia perfectionem nacta est, ut quo ultra procederet non haberet. Nam aucta mirum in modum popularis imperii licentia, et succrescente in dies nequissimorum hominum, qui reipublicae statum labefactarent, proventu, fieri non potuit, quin totis comoedia insurgeret viribus. Quam aetatem ita finibus suis circumscribere licebit, ut eam inde ab Olymp. LXXXVI. usque ad Olymp. XCIII. pertinuisse statuamus: quamquam jam inde ab Olymp. XCI. passim extitisse, qui effrenem comicae Musae libertatem coercere conarentur, facile doceri potest *). Hanc igitur aetatem,

---

*) Antiquissimum exemplum comoediae angustioribus finibus circumscriptae habemus apud Schol. Aristoph. Acharn. 67. ex quo intelligimus, archonte Morychide h. e. Olymp. LXXXV, 1. senatus consulto cautum fuisse μὴ κωμῳδεῖν, quam legem tertio post anno, Olymp. LXXX, 4. archonte Euthymene rursus sublatam esse ibidem legimus, cujus rei causas illorum temporum historia suppeditat. Ab hoc igitur tempore comoedia integram nec a quoquam imminutam libertatem retinuit, donec Syracosius quidam eam paullulum labefactaret. Schol. Aristoph. Av. 1297. δοκεῖ δὲ καὶ ψήφισμα τεθεικέναι μὴ κωμῳδεῖσθαι ὀνομαστί τινα, ὡς Φρύνιχος ἐν Μονοτρόπῳ φησί, quam fabulam actam esse Olymp. XCI, 2. archonte Chabria praeter Argumentum Avium docet Schol. Av. 997. καθεῖται δὲ ὁ Μονότροπος ἐπί τοῦ αὐτοῦ χωρίου εἴρηται, quae ita corrigenda sunt ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Χαβρίου, ὡς εἴρηται vel προείρηται. Itaque probabile est, legem istam latam fuisse Olymp. XCI, 1. quae etsi non diu valuit, ea tamen sequuta sunt tempora, quae comoediae libertatem haud leviter attererent, ipsisque adeo poetis pericula intenderent: cujus rei documentum habemus pervulgatam illam de Eupolidis nece narrationem, quae fingi profecto non potuisset, nisi infesta comicae licentiae tempora talis figmenti occasionem praebuissent. Similem legem latam esse ab Antimacho, traditur ap. Schol. Arist. Acharn. 1149. quamquam ad quodnam illa tempus pertinuerit non additum est: ἐδόκει δὲ ὁ Ἀντίμαχος οὗτος ψήφισμα πεποιηκέναι, μὴ δεῖν κωμῳδεῖν ἐξ ὀνόματος, quae ad Morychidis psephisma traxit Boeckhius Oeconom. Att. T. I. p. 345. quamquam ex ipsis Aristophanis verbis nihil efficias, nisi Antimachum, choregi munere in Lenaeis ludis fungentem, choreutas paullo parcius habuisse; idque eo ipso tempore, quo Acharnenses docerentur, factum esse, h. e. Olymp. LXXXVIII, 3. non est quod dubitemus. Postea Olymp. XCII, 2. cum democratia etiam comoediae libertatem solutam fuisse, etsi nemo diserte tradidit, maxima tamen est suspicio. Sed restituto mox populari imperio, denuo comoedia antiquam vim obtinuit, cujus rei luculentum testimonium habemus Aristophanis Ranas Olymp. XCIII, 3. actas. Inde ab Olymp. XCIII, 4. triginta viris saevientibus rursus arctioribus legibus adstrictam fuisse comoediam, dubitari non potest. Atque ad haec tempora mihi referenda videntur quae narrantur in Vita Aristophanis p.

quamquam partem ejus etiam Cratinus ceterique, quorum post Cratinum historiam enarravimus, comici attigere, maxime tamen illustravere splendidissima comicae poesios sidera Eupolis, Aristophanes, Plato, Phrynichus, Pherecrates aliique, de quibus deinceps exponemus, initio ab Eupolide facto.

Eupolis igitur, Atheniensis, testante Anonymo de Com. p. XXIX. fabulas Athenis docere coepit, magistratum tenente Apollodoro, Olymp. LXXXVII, 3. quocum consentiunt fere quae Cyrillus ex antiquis chronologis tradidit c. Julian. Lib. I. p. 13. B. ὀγδοηκοστῇ ὀγδόῃ τὸν κωμῳδὸν

XXXVII. Lips. Ψηφίσματος γὰρ γινομένου χορηγοῦ (leg. χορηγικοῦ), ὥστε μὴ ὀνομαστὶ κωμῳδεῖν τινα; — ἔγραψε — Κώκαλον, quam prius scriptam fuisse argumentis probari non potest. Tam graviter igitur cum comoedia affligeretur, non mirum est, cives, cum sua comoediae materia deesset, conjunctas cum fabularum commissione impensas facere amplius noluisse. Cfr. Platonius de Com. p. XXXIV. Lips. Quo accedebat, quod, cum bellum Peloponnesiacum et publicas et privatas Atheniensium opes insanabili vulnere afflixisset, civibus ne in summa quidem faciendi voluntate sumptus ad choros, in quibus praecipua veteris comoediae laus fuit, rite digneque instruendos suppeterent. Quamquam enim comici chori non eo, quo tragici, splendore gaudebant (Heraldus Animadv. in Salm. Observ. ad Ius Att. et Rom. VI, 8, 5.), eos tamen sumptus requirebant, quos in tanta omnium rerum clade vix ac ne vix quidem erogare possent. Ita factum est, ut jam Eupolis, quem ultra Olymp. XCIII. vitam produxisse doceri non potest, de sordida choregi paupertate quereretur, apud Polluc. III. p. 329. Ἤδη χορηγὸν πώποτε ῥυπαρώτερον τοῦδ' εἶδες; Omnium autem maxime Cinesias, dithyrambicus poeta, quum a comicis poetis crudelissime sed suo merito vexaretur, nihil intentatum reliquisse videtur, quo veterem chori magnificentiam et dignitatem convelleret. Schol. Aristoph. Ran. 153. 406. Quod factum esse brevi ante Pluti editionem secundam h. e. Olymp. XCVII. docemur in Vita Aristoph. p. XXXVIII. Lips. Similiter Agyrrhius, futilissimus homo, comoediae vim et dignitatem eo labefactare conatus est, quod poetarum mercedem imminueret. V. Schol. Aristoph. Eccl. 102. et Ran. 367. emendante Brunckio. Quod factum videtur Olymp. XCVI, 3. quo tempore maximam fuisse Agyrrhii in civitate potentiam in Historia demagogorum atticorum docebimus. Ita igitur factum est, ut tum civilis libertatis jactura privatarumque rerum calamitate, tum singulorum hominum, quibus molesta esset comoedia, invidia vetus comoediae licentia gravissime affligeretur, et chorica carmina fere prorsus obmutescerent. Mutata igitur rerum conditione non mirum est, etiam parabasin, cujus in antiqua comoedia vim optime declaravit Platon. de Com. l. l. p. XXXIV, ab hoc inde tempore prorsus e fabulis exulasse. Quamquam enim etiam inter vetustioris comoediae fabulas fuerunt, quae neque chorica carmina neque parabases haberent, ex quo genere Cratini Ὀδυσσεῖς fuisse scimus, tamen hae et numero fuerunt paucissimae et iis fortasse scriptae temporibus, quibus comoediae dignitatem Morychidis psephismate labefactatam esse docuimus, i. e. inter Olymp. LXXXV, 1 — 4.

Ἀριστοφάνην Εὔπολίν τε καὶ Πλάτωνα γενέσθαι, quae non de natali anno, sed de eo tempore, quo illi florere coeperunt, intelligenda esse verbo monuisse sufficiat. Eidem Olympiadi Eupolin et Aristophanem assignat Syncellus Chron. p. 205. c. Natalem annum Eupolidis facile e Suidae verbis cum Anonymi loco comparatis elicias. Is enim s. v. Εὔπολις hunc decimo septimo aetatis anno primam fabulam egisse diserte tradidit, quae si vera sunt, Eupolin Olymp. LXXXIII, 2. natum esse apertum est. Nonnihil tamen dubitationis injicit, quod legem fuisse perhibent, qua caveretur ne quis ante trigesimum sive, ut alii volunt, quadragesimum aetatis annum fabulas doceret. Cujusmodi legem si vere fuisse Scholiastae ad Aristoph. Nub. 526. credimus, ea certe non ad sequiora tempora valuit, siquidem Menander etiam, cum nondum ex ephebis excessisset, fabulas docuit. Vide Proleg. ad Men. p. XXX. Minus etiam certa de anno, quo mortuus est Eupolis, pronunciari possunt. Ac vulgaris quidem narratio si vera esset, qua eum ab Alcibiade in Siciliam navigante propter Baptas fabulam, de qua infra dicetur, in mare dejectum esse ferunt *), obitus ejus incideret in primum annum Olymp. XCI. media aestate. V. Thucyd. VI, 29. et Diodor. Sic. XIII, 3. Sed redarguit hoc, ut Ciceronis verba ad Attic. VI, 1. mea faciam, Eratosthenes; affert enim quas ille post hoc tempus fabulas docuerit. Idque verissimum esse vel e fragmentis effici potest, siquidem Eupolis in versu a Schol. Victor. servato apud Heynium ad Iliad. T. VI. p. 646. Aristarchum στρατηγὸν Atheniensium commemorat, quem imperatorio munere functum esse Olymp. XCII, 1. infra docebimus. Itaque multo magis ad temporum rationes apposita sunt, quae Suidas, alios auctores sequutus, de obitu Eupolidis narrat: ἀπέθανε κατὰ Ἑλλήσποντον ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ, καὶ ἐκ τούτου ἐκωλύθη στρατεύεσθαι ποιητήν. **) Quibus verbis quin aut celebris illa

*) Eodem fuerunt qui traherent Ovidii verba in Ibid. 593. Comicus in liquidis periit dum nabat in undis, Et tua sic stygius strangulet ora liquor. Quae rectius de Menandro capias. V. Proleg. ad Menandr. p. XXV.

**) De hac lege qui praeter Suidam tradiderit scio neminem. Choreutas vacasse militia notum est. V. Petiti Legg. Att. p. 555.

Atheniensium victoria de Lacedaemoniis ad Cynossema *) (Olymp. XCII, 2.) reportata aut proelium ad Aegospotamos commissum (Olymp. XCIII, 4.) significetur, dubitari non potest. Prius si accipimus, commode explicari potest, qui factum sit, ut Eupolis ab Alcibiade in mare dejectus esse diceretur. Nam si Eupolis in ipso illo ad Cynossema proelio, in quo magnas Alcibiadis partes fuisse constat, interiit, non improbabile est extitisse, qui id Alcibiade machinante, quem Eupolidi iratum scirent, factum esse dicerent. Quem rumorem, ubi semel increbuit, non mirum est postea ad Siculam expeditionem translatum esse. Haec enim, ut infra docebimus, proxime Baptarum commissionem sequuta est. Sed vereor ne frustra conjecturis indulgeamus in re neque per se magna et multis diversisque narrationibus obscurata. Nam Aelianus H. A. Lib. X, 41. et Tzetzes Chil. IV, 248. Eupolin in Aegina insula mortuum sepultumque **) tradunt, Pausanias autem Lib. II, 7. monumentum ejus in agro Sicyonio se vidisse narrat. Itaque nihil certi tenemus, nisi quod vitam ultra Olymp. XCII, 1. produxit. Boessius Misc. p. 546. et Petavius ad Themistium, a Bernhardio Eratosth. p. 229. laudati, num certiora attulerint, mihi incompertum est; nec magis Vossium Art. hist. IX. a Fabricio laudatum consulere licuit. De domesticis viri rebus ***) nihil quidquam memoriae proditum est, nisi quod servum habuit Ephialtem, qui, cum aliquot domini fabulas surripuisset, ab Augea, Eupolidis cane fidelissimo, morsibus necatus est. V. Aelianus et Tzetzes l. l. Ac fortasse is idem Ephialtes est,

---

*) Cynossematis situm in nostris tabulis geographicis male in infima Chersonesi parte indicatum esse, e Thucydidis narratione (VIII, 104.) paullo operosius quam necessarium erat demonstravit eruditissimus Poppo P. I. Vol. 2. p. 333. Rem optime declarat Strabo Lib. XIII. p. 318. Lips. μεταξὺ δὲ (inter Abydum et Dardanum) ὁ Ῥόδιος ἐκπίπτει ποταμὸς, καθ᾽ ὃν ἐν τῇ Χεῤῥονήσῳ τὸ Κυνὸς σῆμά ἐστι.

**) Fortasse igitur cleruchus fuit Aegineticus, ut Aristophanes. V. Muelleri Aegin. p. 184. et Schol. Plat. MS. ap. Seidler. Fragm. Arist. p. 23.

***) Patris nomen fortasse Suidas servavit: Εὔπολις, Σωσίπολις, κωμικός. οὗτος etc. ubi Kust. aut ὡς Σωσίπολις, aut Σωσιπόλεως legendum suadet. Debebat certe Σωσιπόλιδος. Hac opportunitate invitatus moneo, ne quis S o p o l i n comicis graecis accenseat e Grammat. ap. Bekk. Anecd. Gr. III. p. 1192. Σώπολις τοῦ Σωπόλιδος, ἔστι δὲ ὄνομα κωμικοῦ. Corrigendum Εὔπολις τοῦ Εὐπόλιδος.

ad cujus caput Eupolidis fabulam, Ὑβριστοδίκαι inscriptam, post mortem hominis repertam esse scribit Ptolemaeus Heph. apud Photium Bibl. CXC. p. 534. d. τοὺς Ὑβριστοδίκας Εὐπόλιδος πρὸς τῇ Ἐφιάλτου κεφαλῇ εὑρεθῆναί φασι. Ubi ne celebrem illum Periclis amicum significari putemus, temporum rationes prohibent: eum enim jam Olymp. LXXIX, 4. vel LXXX, 1. interemtum esse, e probabili temporum computatione efficitur. Itaque aut orator Ephialtes intelligendus est, de quo cf. Ruhnk. ad Rutil. Lup. p. 33., aut noster Eupolideus.

De poetica Eupolidis facultate fabularumque, quas scripsit, ingenio ita judicat Platon. de divers. char. p. XXVI. ut in argumentorum tractatione eum ingeniosissimum fuisse dicat: εὐφάνταστός ἐστιν εἰς ὑπερβολὴν κατὰ τὰς ὑποθέσεις. Quibus deinceps haec addit: καὶ ἥνπερ ἐν τῇ παραβάσει φαντασίαν κινοῦσιν οἱ λοιποί, ταύτην ἐκεῖνος ἐν τοῖς δράμασιν, ἀναγαγεῖν ἱκανὸς ὢν ἐξ ᾅδου νομοθετῶν πρόσωπα. Ubi φαντασίαν intellige quam Cicero de Orat. III, 52. rerum quasi gerantur sub adspectum quasi subjectionem appellat. Cf. Longinus Subl. XV. p. 58. Similiter Quint. Instit. Orat. VI, 2, 29. quas φαντασίας Graeci vocant, nos sane visiones appellamus: per quas imagines rerum absentium ita repraesentantur animo, ut eas cernere oculis ac praesentes habere videamus. Itaque sensus verborum Platonii hic esse videtur: quas reliqui poetae visiones vel absentium rerum imagines in parabasibus excitare soleant, eas Eupolin in ipsa actione spectatorum oculis subjicere, ut qui mortuos ex inferis excitatos in scenam producat et de rebus ad civitatis administrationem pertinentibus consilia conferre faciat. Quae ad Δήμους fabulam spectare infra docebimus. Neque vero hoc Platonii judicium in eam partem intelligi debet, ut nullis Eupolin parabasibus usum fuisse statuamus, quod falsissimum esse e fragmentis intelligitur, in quibus haudquaquam obscura parabasium indicia reperiuntur. Ceterum illa mortuorum ab inferis excitatio non potuit quin sublimitatem quandam Eupolidis fabulis impertiret, sed eam sublimitatem, quae venustatis et elegantiae illecebris mirifice esset temperata. Platonius enim, ὥσπερ ἐστὶν ὑψηλός, inquit, οὕτω καὶ ἐπίχαρις καὶ περὶ τὰ σκέμματα εὔστοχος, qua quidem

elegantiae laude ipsi adeo Aristophani palmam eum praeripuisse deinceps addit grammaticus. Ab eadem virtute commendat Eupolin Macrobius Sat. VII, 5. Quod autem περὶ τὰ σκέμματα εὔστοχος fuisse dicitur, id quamquam haud inepte ad aptam et concinnam argumentorum dispositionem trahi posse videtur, collato Schol. Aristoph. Nub. 542. ubi habemus κωμῳδίαν εὖ διεσκεμμένην, non dubitamus tamen, quin Platonius περὶ τὰ σκώμματα scriptum reliquerit, ut in dicteriis et conviciis jaciendis concinnus et ingeniosus fuisse dicatur. Idem tamen ab Anonymo de Comoedia p. XXIX. Cratini exemplo immodicus in conviciis et ineptus fuisse perhibetur, πολύ γε λοίδορον καὶ σκαιὸν ἐμφαίνει, quorum prius indicat etiam Persius Sat. 1, 124. iratum Eupolin dicens, et Lucianus Iove Acc. T. II. p. 832. Wetst. qui Eupolin et Aristophanem vocat δεινοὺς ἄνδρας ἐπικερτομῆσαι τὰ σεμνὰ καὶ χλευάσαι τὰ καλῶς ἔχοντα, quae maxime ad Socratis irrisionem spectare puto, cujus indicia sunt apud Lucian. Pisc. I. p. 595. Etymol. M. p. 18, 10. cfr. Curas crit. in Athen. p. 61. Denique τὸ σκαιὸν, quod Anonymus eum Cratini exemplo ostendisse dicit, spectat ni fallimur ad ea, quae refert Schol. ad Arist. Nub. 296. ubi Eupolin et Cratinum χέζοντάς τε καὶ ἕτερα αἰσχρὰ ποιοῦντας in comoediis suis induxisse dicit, et ad Pac. 741, ubi ridet poeta alios comicos, qui ῥακοφοροῦντας in fabulis induxerint: αἰνίττεται δὲ καὶ εἰς Εὔπολιν. Cfr. Schol. Nub. 541.

Histrione usus est Demostrato, teste Athen. V. p. 216. d., certe in Autolyco fabula: quem eundem esse suspicor, cujus Δημοποίητον laudat Suidas s. v. χάραξ. Δημόστρατος Δημοποιήτῳ·

οἱ μὲν προσέφερον τὸν χάρακα πρὸς τὴν ἄκραν.

Ut Cratetis aliorumque exemplo, cum primum aliorum fabulas docuisset, postea ipse comicam artem exercuerit. Aristophanem quoque Eupolidis histrionem fuisse, unus omnium narravit Kannegiefserus in libro de Comoedia Att. p. 427. Nam in Scholiis Arist. Equ. 528. 539, ad quae ablegat lectorem, nihil ejusmodi reperias. Omnino falsissima sunt, quae vir ingeniosissimus de Aristophane et Eupolide narrat, quorum hunc Aristophanis doctorem et magistrum, cui omnia sua debeat, fuisse fabulatur

p. 433. 436. 438. Quae e literarum monumentis effici possunt eo redeunt, ut, qui mos fuit comicorum graecorum, alterum alterius versibus tanquam suis usum esse statuamus. Eupolin in Marica imitatum esse Equites, ipse testis est Aristoph. Nub. 549. Contra Aristophanem in Equitibus Eupolidis opera usum esse, tum hic ipse in Baptis retulit ap. Schol. Nub. l. l. et Equit. 1288, tum Cratinus testatus est ap. Schol. ad Equ. 528. ubi Aristophanem perstringit ὡς τὰ Εὐπόλιδος λέγοντα. Cujus rei quam causam comminiscitur Kannegiefserus l. c. p. 428. ea nulla est, cum ipse Eupolis passim Cleonem riserit; neque profecto is erat Eupolis, ut quemquam extimescendum sibi putaret; quo accedit quod ipsi illi versus, quos Aristophanes Equ. 1288 sqq. ab Eupolide sumpsisse dicitur, nihil in Cleonem dictum continent. Etiam in Vespas nonnihil Aristophanem ex Eupolidis Χρυσῷ γένει derivasse, e Schol. ad 1318. (1269.) intelligitur, ubi paeonicis numeris scribendum est ὦ κατάλαβρ' ὦ κιθαραοιδότατε. Hanc enim Eupolidis fabulam ante Vespas commissam esse infra docebitur. Porro Eupolin tangit Aristoph. Pac. 762. ubi Schol. αἰνίττεται δὲ εἰς Εὔπολιν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὡς παιδῶν ἐρῶντας καὶ παλαίστρας περιερχομένους, quod ipsum in Aristophanem jecerat Eupolis in Autolyco ap. Schol. Vesp. 1020. qua in fabula etiam illud ei crimini dederat, quod Pacis statuam in Aegina insula positam evertisset. V. Schol. Platon. Ms. apud Seidlerum Arist. fragm. p. 25. Denique ad simultatem hanc utrisque intercedentem spectare videntur elegantissimi versus Eupolidis apud Stobaeum Serm. IV. p. 53. in quibus conqueritur poeta, quod peregrinis tantum poetis aures praebeant Athenienses:

ἢν δέ τις τῶν ἐνθάδ' αὐτοῦ μηδενὸς χεῖρον φρονῶν
ἐπιτίθηται τῇ ποιήσει, πάνυ δοκεῖ κακῶς φρονεῖν,

et quae sequuntur, quibus praeter alios etiam Aristophanem, genere Rhodium, tangi, haud temere opinor affirmamus.

Fabulas Eupolin scripsisse quatuordecim dicit Anon. de Com. p. XXIX. Rectius Suidas septendecim fabularum eum auctorem perhibet, quibus addenda fortasse decima octava Νουμηνίαι inscripta, quam ab uno Aristophanis scholiasta in Argum. Acharnensium commemoratam recte Elmslejus ad

Eurip. Med. p. 71. e solis Didascaliis innotuisse monuit. Fabularum tamen tituli commemorantur aliquanto plures, quamquam in his etiam haud pauci, qui nonnihil dubitationis moveant. Ac Δραπέτας ab Etym. M. p. 174. 50. laudatam removit jam Gaisfordius ad Hesiod. p. 112. ad codicis ductum verissime refingens: Εὔπολις Ἀνδρογύναις. Neque rectius Πρόδαμος tanquam fabulae titulus receptus est e Quintil. Inst. Orat. I, 10, 17. Eupolis, apud quem Prodamus et musicam et literas docet, quae ad Αἶγας spectare docet Theodosius p. 11. sive apud Bekkerum Anecd. III. p. 1168. τοὺς αὐτοὺς εἶναι διδασκάλους καὶ μουσικῆς καὶ γραμματικῆς, ὡς ὁ Εὔπολις εἰσάγει ἐν Αἰξί. Porro Πύλαι apud Schol. Arist. Av. 1297. Εὔπολις ἐν Πύλαις, ubi valde probabilis est Fabricii conjectura Πόλεσι pro Πύλαις reponentis. Στεφανοπώλιδας apud Athen. IX. p. 384. c. recte Eubulo vindicasse videtur Casaubonus. Σφίγγες uno Suidae loco nituntur s. v. νεανισκεύεται. Legendum, ni fallor, Εὔπολις Αἰξίν. His igitur remotis, viginti supersunt fabulae, quas deinceps enumerabimus. Αἶγες, notissima fabula, in qua praeter alios Hipponicum ridet apud Hesychium s. v. ἱερεὺς Διονύσου, unde de tempore, quo acta fuerit, conjectura fieri potest, siquidem Hippenicus Olymp. LXXXIX, 1. obiit. Eandem fabulam fortasse commemorat Stephan. Byz. v. ἄντρον p. 89. εὕρηται καὶ ἀντραῖος ὡς Εὐριπίδης Αἰξίν, ubi legendum esse puto Εὔπολις. Similiter apud Marium Vict. p. 2527. Euripidis nomen pro Eupolide reponendum est; cf. Gaisford. Hephaest. p. 513. Ἀστράτευτοι ἢ Ἀνδρογύναι pleno titulo ab uno Suida laudatur s. v. Εὔπολις, reliquis eam simpliciter Ἀστράτευτοι vocantibus; semel Etymol. M. Ἀνδρογύναι. De argumento fabulae dixit Arnaldus ad Hephaest. p. 99. Ipsi alias plura dabimus. Sequitur Αὐτόλυκος, in qua fabula non illum Mercurii natum, ut T. Hemsterh. ad Polluc. X, 161. putabat, sed Lyconis, qui Socratis accusator fuit (Maxim. Tyr. IX, 5.), et Rhodiae filium (Schol. Arist. Lysistr. 270.) perstrinxit, puerum corporis venustate praestantem, Xenoph. Conv. I, 9. et Athen. V. p. 188. a., Calliae, Hipponici filii, amores et delicias, Maxim. Tyr. XXVI, 8. eamque ob causam, opinor, tanquam muliebria passum ab Eupolide traductum, cujus rei tenue quidem sed idoneum tamen indicium habemus apud

Etymol. M. p. 399, 17. Εὐτρήσιος, παρὰ τὸ τετρῆσθαι τὸν Αὐτόλυκον ὁ Εὔπολις σκώπτει. Εὔτρησις πόλις Ἀρκαδική. Is quum in magnis Panathenaeis quinquertii victoriam consequutus esset, Callias in honorem dilecti pueri lautum et opipare convivium apparavit, quod descripsisse constat Xenophontem. Quo anno fabulam hanc docuerit Eupolis ex Athenaeo perspicitur Lib. V. p. 216. e. ἐπὶ τούτου (Aristionem archontem dicit) Εὔπολις τὸν Αὐτόλυκον διδάξας διὰ Δημοστράτου χλευάζει τὴν νίκην τοῦ Αὐτολύκου, h. e. Olymp. LXXXIX, 4. eodem igitur anno, quo Autolycus pancratii victor evaserat. Sed hic gravis oboritur dubitatio. Nam quum magna Panathenaea vigesimo quoque Scirrophorionis die quarti anni cujusque Olympiadis celebrata fuerint, Boeckh. de Tragicis graec. p. 203., qui tandem fieri potuit, ut Eupolis in hac fabula, sive eam Lenaeis sive urbanis Liberalibus actam statuas, Autolyci victoriam commemoraret, aliquot demum post mensibus reportandam? At bene sit antiquis Grammaticis, qui duas Autolyci editiones fuisse diserto testimonio tradiderunt, Schol. Arist. Nub. 110. Pollux VII, 202. Quae quum ita sint, dubitari non potest, quin Autolyci victoriam non in prima sed in secunda fabulae recensione irriserit. Prima igitur fabulae commissio fuit Olymp. LXXXIX, 4. fallitarque adeo Scholiastes, qui Aristophanem Vesp. 1020. ad Eupolidis Autolycum respexisse dicat, cum Vespae jam Olymp. LXXXIX, 2. actae fuerint. Altera dramatis actio cui anno assignanda sit, certo definiri non potest; licebit tamen conjecturam periclitari. Nam cum in versu ejus fabulae in Schol. Victor. ap. Heynium ad Iliad. VI. p. 646. Aristarchi mentio injiciatur, ἤδη γὰρ Ἀρίσταρχον στρατηγοῦντ' ἄχθομαι, Aristarchus autem imperatoris munere functus sit Olymp. XCII, 1. Thucydid. VIII, 98. et Xenoph. Hell. II, 3, 40, probabile est hunc versum ex altera Autolyco, quae eodem anno in scenam prodierit, petitum esse. Ex ceteris fabulae fragmentis nihil ad ejus argumentum elicias. Sequuntur Βάπται, de qua fabula paullo uberius disputabimus. De ea memorabilis Platonii locus est de Com. p. XXXIII. Lips. ἴσμεν γοῦν τὸν Εὔπολιν ἐπὶ τῷ διδάξαι τοὺς Βάπτας ἀποπνιγέντα εἰς τὴν θάλασσαν ὑπ' ἐκείνων εἰς οὓς καθῆκε τὸ δρᾶμα. Qui fuerint ii, in quos hanc fabulam scripsit poeta, praeter Ciceronem

Epist. ad Att. VI, 1. docent Themistius Orat. VIII. p. 110. B. Ἀλκιβιάδης — καὶ ταῦτα στρατηγὸς ὢν αἱρετὸς οὐχ οὕτως ἀπεμνημόνευσεν Εὐπόλιδι — τοὺς Βάπτας, et Schol. Iuven. II, 92. Baptae ergo molles, quo titulo Eupolis comoediam scripsit, ob quam ab Alcibiade, quem inprimis perstrinxerat, necatus est. Quae postrema paullulum immutata et insigni additamento aucta Georgius Valla ita exhibet: ob quam Alcibiades — necuit ipsum in mare praecipitando, dicens, ut tu me in theatris madefecisti, nunc ego te in mari madefaciam. Quae Vallam ex integriore Scholiasta hausisse, probabilis est conjectura Buttmanni de Sacris Cotyttiis p. 7. quamquam nihil impedit, quominus ea Vallam ex Scholiasta MS. Aristidis duxisse statuamus, cujus hunc locum e Codice protulit Creuzerus ad Plotinum de Pulcr. p. 465. κωμῳδηθεὶς (Alcibiades) παρὰ Εὐπόλιδος ἔρριψεν αὐτὸν ἐν τῇ θαλάττῃ — εἰπών·

Βάπτες μ' ἐν θυμέλῃσιν, ἐγὼ δέ σε κύμασι πόντου
βαπτίζων ὀλέσω νάμασι πικροτέροις.

Sic enim legendum pro βάπτε με ἐν θ. Certum igitur est traduxisse hac in fabula Eupolin maxime Alcibiadem. Quod qua ratione fecerit si quaerimus, respondet nobis Schol. Iuvenalis: Baptae titulus libri (h. e. comoediae, ut apud Quintil. Lib. I, 10, 18. ubi dubitat Spaldingius), quo impudici describuntur ab Eupolide, qui inducit viros Athenienses ad imitationem feminarum saltantes lassare psaltriam. Baptae ergo molles etc. Quae si quis cum ipso Iuvenalis loco, Romanorum turpem nequitiam, qui clandestinis conventibus mulierum habitu orgia peragerent, acerbissime taxantis, contenderit:

Talia secreta coluerunt orgia taeda,
Cecropiam soliti Baptae lassare Cotytto, *)

---

*) Lassare Cotytto Buttmannus cum aliis interpretatur frequenti prece invocare, ut Horatius Vestam prece fatigare dixit. Fortasse rectius ad cymbalorum tympanorumque strepitum trahas, quibus Baptae illi deam suam obtundebant. Ac fortasse spectant huc loci ap. Athenaeum IV. p. 183. f. et Schol. Apollonii Rh. I. 1139. et

intelliget profecto, Eupolin hac in fabula Alcibiadem ejusque socios ita in scenam produxisse, ut nocturnis conviviis Cotyttiorum sacrorum turpitudinem imitarentur et, accedente noctis licentia, nihil facinoris nihil flagitii praetermitterent. Cum his si Hesychii locum conjunxeris, in quo diserte Eupolin odio erga Corinthios permotum Cotytto deam in scena exhibuisse testatur, T. II. p. 331. Κοτυττὼ ὁ μὲν Εὔπολις κατ' ἔχθος τὸ πρὸς τοὺς Κορινθίους φορτικόν τινα δαίμονα διατίθεται*), haud levis oboritur suspicio, Eupolidi praeter Alcibiadis irrisionem etiam hoc fuisse propositum, ut flagitiosam Corinthiorum, apud quos summa fuit Cotyttiorum sanctimonia, libidinem taxaret, eoque ipso Cotyttia sacra in contemtum adduceret, et ne Athenis reciperentur caveret. Prorsus enim assentior Buttmanno, nulla dum Eupolidis aetate Cotyttia ab Atheniensibus recepta fuisse statuenti. Sequitur ut quibus causis permotus Eupolis fabulam suam Baptarum nomine inscripserit doceamus, de cujus verbi interpretatione viros doctos in diversissimas partes abire videas. Ac Tib. quidem Hemsterhusium ad Aristoph. Plut. 884. Βάπτας de tinctoribus explicantem non est quod moremur. Aliter Gesnerus ad Lucian. T. III. p. 122. qui Baptas solenne Cotyttus sacerdotum nomen fuisse conjectat, in quo acquiescebat olim Lobeckius de Morte Bacchi P. II. p. 12. ipsum Alcibiadem isti Baptarum collegio adscriptum fuisse existimans. At Baptarum nomen quum ex nullo scriptore nisi ex Eupolideae fabulae elogio cognitum habeamus, certum quoddam et peculiare Baptarum collegium fuisse probari non potest, id quod, monente Struvio Observ. crit. Fasc. 13. p. 15., eam quoque ob causam non probabile est, quod Cotyttia a solis feminis pera-

---

IV, 144. ad quae respexit Photius: Ῥόμβος (leg. ῥύμβος), ὃ ἔχουσιν οἱ ἐπιθειάζοντες ὡς τύμπανον. οὕτως Εὔπολις. Saxa voce vel strepitu fatigare eodem sensu dixit Ovidius Metam. I, 573. et Trist. V, 1, 62.

*) Similiter hoc verbo in re scenica proprio usus est Dio Chrysost. Or. XXXI. p. 631. Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θεάτρῳ θεῶνται — ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν, οὗ τὸν Διόνυσον ἐπὶ τὴν ὀρχήστραν διατιθέασι. Adde quae monuit accuratae vir doctrinae et elegantissimi ingenii Ad. Gottl. Langius Vindic. Trag. Rom. p. 25. Ceterum Eupolidis illud erga Corinthios odium non de privata aliqua simultate intelligendum esse, vix est quod historiae peritos admoneam.

gebantur, neque igitur a viris sacerdotibus administrari potuerunt. Quamquam id e Papiae annotatione apud Burmannum ad Anthol. T. I. p. 433, colligi vix potest. Cocitos, inquit, fuit dea Atheniensium, quam solae feminae colebant, quae psaltriam exercebant*). Quae e Scholiasta Iuvenalis ipsisque Iuvenalis versibus imperite compilata esse, recte monuit Buttmannus l. c. p. 3. Denique Struvius ipse Baptarum nomine Athenis viros insignitos fuisse statuit, qui nefanda libidine correpti secreta illa feminarum orgia Cotyttia imitarentur. Quae interpretatio quum ipsius nominis nullam rationem reddat, non video quid restet, nisi ut Eupolin, cum Cotyttiorum sacrorum obscenam foeditatem et Alcibiadis effrenatam libidinem irridere vellet, rem ita instituisse existimemus, ut quosdam quasi antistites Cotyttiorum sacrorum fingeret, qui mulierum habitu induti inter varias ceremonias, quibus ridicule Cotyttia imitarentur, etiam sacris uterentur lotionibus, iisque ipsum Alcibiadem lustrarent lustratumque solenni ritu initiarent, et peracta initiorum ceremonia omni nequitiae genere se inquinarent. Itaque recte quodammodo Scholiasta Iuvenalis Baptas Eupolidis molles h. e. παθικοὺς appellat, suntque iidem plane quos semiviros vocat Synesius. V. Angeli Polit. Misc. X. p. 347. Cfr. Coelius Aurel. IV, 9. molles sive subactos Graeci μαλθακοὺς (quo nomine Cratinus fabulam inscripsit) appellaverunt. Hinc etiam Lucianus Adv. Indoct. III. p. 122. ἀνέγνως τοὺς Βάπτας; τὸ δρᾶμα ὅλον; εἶτ' οὐδέν σου κἀκεῖ καθίκετο, οὐδ' ἠρυθρίασας γνωρίσας αὐτά; Deam ipsam, quo magis Cotyttiorum sacrorum religionem in contemtum adduceret poeta, meretricis habitu in scenam fuisse introductam, haud inepte ex Scholiastae ad Iuvenalem annotatione conjicias: inducit viros lassare psaltriam, quae nescio an non recte Buttmannus e Scholiastae errore fluxisse statuat. Ad ridiculas istas ceremonias fortasse etiam obtestationes illae spectant, quas passim veteres e Baptis afferunt, veluti ναὶ μὰ τὰς κράμβας apud Priscian. de metr. p. 415. et Athen. p. 370. b. ναὶ

---

*) Pro Cocitos Scaliger corrigit Cotytto; sed praestat suum homini imperito errorem relinquere, in cujus societatem veniunt etiam Scholiastae Horatii Epod. XVII, 56.

μὰ τὴν ἀμυγδαλῆν apud Herodianum π. μονήρους λέξ. p. 6. denique αἶβοῖ et σαβαῖ ap. Io. Alexandr. de acc. p. 36, 16. Lotionibus si usos fuisse Baptas ponimus, jam etiam argutior epigrammatis Alcibiadi tributi sensus apparebit, in quo marini fluctus, quibus se Eupolin immersurum minatur Alcibiades, opponuntur iis, quos ipse in fabula Eupolidea subierat. Neque omnino ejusmodi supplicium de Eupolide sumptum fingi potuisset, nisi peractae in fabula ceremoniae talis figmenti ansam praebuissent. Cf. Buttmann l. l. p. 6. qui ut de Baptis similem fere explicationem exhibuit, ita reliquum fabulae argumentum paullo aliter adumbravit. Neque enim Cotyttia sacra ab Eupolide exhibita fuisse statuit, sed nocturnas illas Alcibiadis ejusque sociorum commissationes, in quibus illi Eleusinia sacra scurrilem in modum ita imitabantur, ut Theodorus quidam praeconis, Polytio daduchi, Alcibiades hierophantae, ceteri denique socii mystarum partibus fungerentur. Vide praeter Plutarchi Alcibiadem a Buttmanno laudatum ejusdem Sympos. p. 621. c. Quorum hominum impietati quo majorem conciliaret invidiam, Eupolin deam illorum orgiorum praesidem Cotyttus nomine appellasse atque Eleusiniae Cereri opposuisse. Die Göttin, inquit, welche solchen Mysterien vorstand nannte der Komiker, zum Gegensatz gegen die attische Demeter, Cotytto. Quae quamquam ingeniosa est conjectura, multum tamen vereor ut accuratius pensitata probari queat. Nam si impietatem Alcibiadis perstringere voluisset Eupolis, quis non multo aptius poetam facturum fuisse videat, si rem suo nomine appellasset, neque quasi per vela ex longinquo ostendisset. Ipsa mysteria totamque earum rationem et ceremonias in istis conventibus ab Alcibiade ejusque sociis scurrili imitatione expressas fuisse diserte testatur Andocides Orat. de Myst. p. 88. Bekk. Itaque vix aliquam vim habiturum fuisse crediderim, si Cotytto Cereri substituisset eoque criminis invidiam praeter consilium suum imminuisset et quasi obfuscasset. Sed aliud etiam est, quod Buttmanni opinionem minus probabilem efficiat. Scilicet expressis veterum constat testimoniis, istam mysteriorum violationem in ipsum illud tempus incidere, quo Atheniensium in Siciliam expeditio parabatur, id est Olymp. XCI, 1. mensibus

Munychione et Thargelione. Cujus impietatis rumorem jam ante ipsam reorum delationem, quae sequentis demum mensis initio Hermarum mutilationem sequuta est, Thucyd. VI, 27. Diod. Sic. XIII, 2., plane nullum inter cives percrebuisse, nemo non concedat necesse est, qui attento animo legerit Thucyd. l. l. Andocid. Orat. de Myst. p. 88. Bekk. Plutarch. Alcib. 19. cll. Aristide Oratt. T. II. p. 54, 13. Neque dubium est, si vel levissimam ejus rei suspicionem populus Atheniensis habuisset, quin obtrectatores Alcibiadis violatae religionis litem in recenti facto ei intenturi nec quidquam intentatum relicturi fuissent, quo minus praetor exercitus in Siciliam mittendi crearetur, quod jam Munychione mense factum esse e Thucydide constat Lib. VI, 8. cf. Dodwelli Annal. p. 689. Lips poterantque profecto Alcibiadis inimici tanto certius quem vellent accusationis contra Alcibiadem motae eventum exspectare, quo majorem esse scirent religiosissimi populi superstitionem et in ulciscendis divinarum rerum violatoribus iracundiam. Ex his liquido mihi constare videtur, ejusdem anni Dionysiis fabulam, in qua Alcibiadis mysteriorum profanatio sive aperte sive occulte taxaretur, exhiberi nullo modo potuisse. Itaque sequentis anni Dionysiis hoc factum ab Eupolide dices, praesertim quum sequentis demum anni initio, absente Alcibiade, in ejus causam inquisitum fuisse constet. Atqui id jam primis secundi Olymp. XCI. anni mensibus factum esse, docet narratio Thucyd. VI, 30 — 54. cll. Diod. Sic. XIII, 5. Damnato autem jam Alcibiade et per populi decretum exilii poena multato, Eupolidis fabulam committi non potuisse, quis est qui non intelligat? Omnino parum credibile est, Eupolidem Baptas absente Alcibiade docuisse, quod si vere factum est, probabiliter explicari mihi velim, qui rumor ille de Eupolide propter Baptas per Alcibiadem necato oriri potuerit. Quam ob rem una tantum restat solennitas, qua temporum rationibus accommodate impietas Alcibiadis perstringi potuit, Panathenaea mense Scirrophorione celebrata, quorum festivitatem fabularum commissionibus celebratam fuisse, fuerunt qui e Diogene Laert. III, 56. colligerent. Sed de hoc quidem loco abunde jam dixit Boeckhius de Trag. Graec. p. 207. sqq. et de Spectac. Dionys. p. 98. sq. Itaque nihil relin-

qui video, nisi ut Eupolidis fabulam Olymp. XCI, 1. ludis Liberalibus urbanis, tribus ante Siculam expeditionem mensibus, actam esse, ejusque argumentum non in mysteriorum violatione, sed in Cotyttiorum sacrorum et Alcibiadis ejusque sociorum irrisione positum fuisse statuamus.

Non multo minorem celebritatem adepta est fabula *Δήμων* nomine inscripta, cujus argumentum quale fuerit e fragmentis quodammodo cognosci poterit. Nam mortuo Pericle Ol. LXXXVII, 4. cum pessimorum hominum consiliis civitatem misere afflictam videret poeta, cfr. Valcken. Diatr. p. 253., nobiles illos, quorum olim ductu felicissime civitas floruerat, publicarum rerum antistites et propugnatores Solonem, Miltiadem, Aristidem et Periclem ex inferis excitatos in scenam produxit, eosque de rebus ad rei publicae administrationem spectantibus interrogatos respondentesque exhibuit. Schol. Aristidis MS. apud Valcken. Diatr. p. 252. Εὔπολις *ἐποίησεν ἀναστάντα τὸν* Μιλτιάδην *καὶ* Ἀριστείδην *καὶ* Γέλωνα *καὶ* Περικλέα, ubi pro Gelone Valckenarius Solonem, Elmslejus ad Eurip. Med. 389. Cimonem reposuit. Recte Valckenarius. Nam Aristides Orat. Plat. II. T. III. p. 574. c. (ed. Cant. a. 1604.) *τῶν κωμικῶν τις,* inquit, *ἐποίησε τέτταρας τῶν προστατῶν ἀνεστῶτας, ἐν οἷς δύο τούτων ἔνεισιν* i. e. eorum, pro quibus tota ista Aristidis oratio contra Platonis criminationes in Gorgia §. 151. p. 515. d. (cfr. Plutarch. Arist. 25.) dicta est, Miltiadis, Themistoclis, Cimonis et Periclis. Quo accedit Platonii, qui ad hanc ipsam fabulam respexit, auctoritas in scripto de Comoedia p. XXVII. ubi de Eupolide, haec verba posuit: *ἀναγαγεῖν ἱκανὸς ὢν ἐξ ᾅδου νομοθετῶν πρόσωπα καὶ δι' αὐτῶν εἰσηγούμενος ἢ περὶ θέσεως νόμων ἢ καταλύσεως,* vix ille legislatores ab Eupolide excitatos fuisse dicturus, nisi Solonem etiam in iis a poeta commemoratum esse meminisset. Ad eandem fabulam respexit etiam Aphthonius Prog. p. 37. Cam. *εἰδωλοποιία ἡ πρόσωπον μὲν ἔχουσα γνώριμον, τεθνεὸς δὲ καὶ τοῦ λέγειν παυσάμενον, ὡς ἐν* Δήμοις Εὔπολις *ἔπλασε:* quod Eupolin Cratini exemplo fecisse, qui et ipse Solonem ex inferis excitaverat, docet locus apud Diog. Laert. Lib. I, 62. Periclis ex Orco adscensum iterum tetigit Aristides T. III. p. 433. B. *οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ ἂν εὔξατο ἀναστῆναι* (Periclem), *ὥστε κἂν τοῖς δράμασιν ὡς ἀνεστῶτα ὁρῶντες εὐφραίνοντο,*

et Valerius Max. VII, 2. ext. 7. Aristophanis quoque — — praeceptum, qui in Comoedia introduxit remissum ab inferis Atheniensem Periclem vaticinantem, non oportere in urbe nutriri leonem. Qui respexit quidem ad Ranas Aristophanis, sed remissum ex inferis Periclem dicens Eupolidis fabulam cum Aristophanis Ranis confudit, quae res fugit Lobeckium de Mysteriis in Friedemanni et Seebodii Miscell. critic. II, 2. p. 263. Similis fortasse error in argumento Sophoclis Oedipi Col. p. 5. Elmsl. Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς βατράχοις ἐπὶ Καλλίου ἀνάγει τοὺς στρατηγοὺς ὑπὲρ γῆς, cujusmodi nihil in Ranis legitur. Sed de Pericle, cujus etiam eloquentiam hac in fabula praeclaris laudibus ornavit, v. Leopardus Emend. V, 14. XVI, 14. et Wyttenbachius ad Plutarch. S. N. V. p. 7. quorum notatis adde Aristid. T. III. p. 215. c. et Olympiod. ad Alcib. p. 29. Cr., de Periclis igitur hac in fabula partibus unus omnium maxime insignis est Plutarchi locus Pericl. 3. et 24. ex quo etiam Myronidem, celebrem illum proelii apud Oenophyta commissi victorem, in scena adfuisse discimus, ad Periclis interrogationem de filio, quem ex Aspasia susceperat, respondentem; ad quem fabulae locum respexere etiam Schol. Platon. p. 159. et Harpocr. p. 79. Ex Miltiadis oratione, monente etiam Elmslejo ad Eurip. Med. 589. servavit aliquot versus Longin. de Subl. 16, 3.

Οὐ γὰρ, μὰ τὴν Μαραθῶνι τὴν ἐμὴν μάχην,
χαίρων τις αὐτῶν τοὐμὸν ἀλγυνεῖ κέαρ.

Neque ad aliam fabulam hos ego versus retulerim a Stobaeo Serm. XLII. p. 62. allatos:

καὶ μὴν ἐγὼ πολλῶν παρόντων οὐκ ἔχω τί λέξω·
οὕτω σφόδρ' ἀλγῶ τὴν πολιτείαν ὁρῶν παρ' ὑμῖν.

Vide cetera, in quibus gravissime de funesta reipublicae conditione conqueritur, cujus rei culpa maxime in exercitus duces transfertur, quorum pravitatem et nequitiam exagitat etiam in loco apud Schol. Aristidis l. l.

μειράκια κινούμενα
ἐν τοῖς σφυροῖς ἕλκοντα τὴν στρατηγίαν,

et apud Harpocr. s. v. μειαγωγός p. 240. Nec dubitandum, quin de ali-

quo eorum hos versus ab eodem Harpocr. s. v. *καθάρσια* p. 264. servatos poeta posuerit:

ὃν χρῆν ἔν τε ταῖς τριόδοις κἀν τοῖς ὀξυθυμίοις
προστρόπαιον τῆς πόλεως καίεσθαι τετριγότα.

Ita enim haec emendavit Porsonus Adv. p. 253. Indidem haec ducta suspicor apud Villois. Anecd. II. p. 88. *καὶ λέγουσί γε Τὰ μειράκια προϊστάμενα τοῖς ἀνδράσιν,* quae omisso fabulae titulo afferuntur. Neque jam ambiguum est, quo sensu dicta fuerint verba *μὴ παιδὶ τὰ κοινά,* apud Photium et Suidam servata. Cujusmodi *παῖδες τοῖς κοινοῖς ἐπιθέμενοι* fuere Hippocratis filii, Telesippus et Demophon, acerbissime taxati in fragm. apud Suidam T. III. p. 514. Schol. Arist. Nub. 999., et Demostratus *Βουζύγης* cognomine dictus, Aristid. T. III. p. 215. c. et Schol. Aristoph. Lys. 598. Salsissimo dicterio perstringuntur imperatores, Laespodias et Damasias in versibus apud Schol. Arist. Av. 1568.

ταδὶ τὰ δένδρα Λαισποδίας καὶ Δαμασίας
αὐταῖσι ταῖς κνήμαισιν ἀκολουθοῦσί μοι,

ad quae respicit Eunapius Liban. p. 99. ubi vide Boissonadum, cll. Plutarch. Symp. VII, 8. p. 712. A.

Ex ea fabulae parte, in qua emendandae reipublicae et melioribus legibus regundae consilia inita esse videntur, non inepte, ut equidem opinor, hunc versum petitum esse suspiceris:

Ἀναβλυστανῆσαι καὶ χλοῆσαι τὴν πόλιν,

Quem non addito fabulae indicio servavit Etym. M. p. 200, 50. At Suidas s. v. *ἀναβλυστανῆσαι, τὸ ἀναβλύσαι. Εὔπολις Δήμοις.* Cfr. Eustath. ad Iliad. ρ. p. 1095. Rom. Denique in fine fabulae, heroum umbris ad inferos redeuntibus, hosce versus locum habuisse conjicias:

Ἀναθῶμεν νῦν χἠμεῖς τούτοις τασδὶ τὰς εἰρεσιώνας
καὶ προσαγήλωμεν ἐπελθόντες· — χαίρετε πάντες. — δεχόμεσθα.

Quae servavit Suidas s. v. *ἀγῆλαι* et Lex. Seguer. I. p. 328. emendante Porsono apud Gaisf. ad Heph. p. 278. De tempore, quo acta sit fabula, nihil habeo, quod pro certo afferam. At cum Demostratus, quem hac fabula perstrinxisse Eupolin vidimus, unus omnium maxime Siculam expe-

ditionem, funestissimorum malorum caussam, commendaverit, Aristoph. Lysistr. 598. Plut. Nic. 12. Alcib. 18. eoque ipso Eupolidis omniumque prudentium et patriae amantium virorum odium excitasse videatur, haud inani, opinor, conjectura quartum annum Olymp. XCI. fabulae commissioni adsignabimus. Quam suspicionem etiam Laespodiae commemoratio confirmare videtur, quem Olymp. XCI, 3. imperatorio munere functum esse, e Thucydide VII, 105. intelligitur.

Quae deinceps sequuntur fabulae *Διαιτῶν*, *Διάς*, *Εἵλωτες*, *Κλοπαὶ* et *Λάκωνες*, earum paucissima fragmenta servata sunt. *Διαιτῶν* laudatur ab uno Polluce VII, 163. ubi Anaxila, mediae poeta comoediae, commemorato, ita pergit: *τῶν δὲ ἔτι νεωτέρων τις Εὔπολις καὶ τὴν πύελον — μάκτραν ὠνόμασεν ὡς οἱ νῦν, λέγει γοῦν ἐν Διαιτῶντι·*

εἰς βαλανεῖον — — ∪ — ∪ —
εἰσελθὼν μὴ ζηλοτυπήσῃς τὸν συμβαίνοντά σοι
εἰς τὴν μάκτραν.

Sic enim legendum. In his verba *τῶν δὲ ἔτι νεωτέρων τις* Fabricium adeo deceperunt, ut *Διαιτῶντα* juniori Eupolidi, qui nullus unquam fuit, tribuerit. Recte haec verba desunt in MS. inserta post Eupolidis nomen particula *δέ*. *Διὰς* fabula eidem debetur Polluci IX, 27. *Εὔπολις ἐν τῇ Διάδι*, ubi Iungerm. *Δυάδι*, Kuhnius *Δηλιάσι*. Neutrum probabiliter. *Εἵλωτας* laudant Athen. IV. p. 138. e. Pollux IX, 74. X, 98. *Κλοπὰς* et *Λάκωνας* Erotianus s. v. *ἡδύσμασι* p. 172. et s. v. *μυττωτός* p. 246.

Multo frequentior apud veteres scriptores ejus fabulae mentio injicitur, quam *Κολάκων* nomine inscripsit, cujus argumentum cum in Callia maxime, Hipponici filio, exagitando versatum sit, primum de hujus vita moribusque paullo accuratius exponendum videtur *). Callias igitur noster Eupolideus, Melitensium *δήμῳ* adscriptus, Schol. Luciani Iove Trag. T. II.

---

*) De nobili Hipponicorum familia egerunt Palmerius, Io. Fr. Gronovius aliique, quos vide apud Sluiterum Lect. Andoc. p. 95. Boeckhium Oecon. Att. II. p. 15. et Dahlmannum Quaest. historic. T. I. p. 11. De nostro Callia complura veterum auctorum loca cumulavere Sluiterus l. l. p. 94. et Heindorfius ad Platonis Prot. 5. p. 465. sed explicatius qui ejus historiam tractaverit, novi neminem.

p. 696. cll. Schol. Arist. Ran. 504., patrem habuit Hipponicum, cujus tantae fuerunt opes, ut, quum eas in privatis aedibus, quarum magnificentiam praedicat Himerius Or. XVIII, 5., satis tuto asservari posse desperaret, veniam in acropoli habitandi sibi concedi voluerit, Heraclid. Pont. ap. Athen. XII. p. 573. b. Apostol. XI, 74. p. 139. Hujus uxor postea Pericli (Plut. Per. 24.), filia autem Hipparete Alcibiadi nupsit, quod factum esse Olymp. XCI. docuit Dodwellus Annal. ad Thucyd. VI, 30.: ex quo intelligitur non Hipponicum, ut nonnulli voluerunt, sed, mortuo Hipponico, Calliam Alcibiadi sororem in matrimonium dedisse, Plutarch. Alcib. 8. Post Periclis obitum Hipponicus una cum Eurymedonte capitali proelio Tanagraeos fudit, testibus Thucyd. III, 91. et Athen. p. 218. e., quod factum est Olymp. LXXXVIII, 2. Idem Olymp. LXXXIX, 1. proelio ad Delium interfuit, in quo eum occubuisse tradit Andocides. V. Schneideri Quaest. de Xenoph. Conv. p. 156. Ita igitur immensae patris divitiae hereditario jure Calliae nostro obtigere, qui proximis post aditam hereditatem temporibus omnium Atheniensium opulentissimus fuisse perhibetur, adeo quidem, ut C a l l i a e o p e s vel in proverbii consuetudinem abirent. Cf. Libanius Orat. X. p. 295. B. Plutarch. de Am. divit. p. 527. B.*) Sed Callias, quum secus ac pater fecerat, cujus *σωφροσύνην* laudat Andocides de Myst. p. 121. Bekk.**), omni voluptatum generi liberrime indulgeret, acceptas hereditate divitias tam strenue dilapidavit, ut suo merito inter *ἀσώτους* numeretur ab Athen. IV. p. 169. a.

---

*) *Λακκόπλουτος* dicitur Themistio Or. XXIII. p. 294. quod cognomen ceteri scriptores rectius secundo Calliae tribuunt. V. Boeckh. Oecon. Athen. II. p. 16. Alcibiadem ei, ut ipse opibus potiretur, necem intendisse narrant Andoc. c. Alcib. p. 150. Plutarch. Alcib. 8. Schol. Luciani Iove Confut. p. 638. T. II. quam rem ut anteverteret, populum opum suarum heredem scripsit, si absque liberis obiiset. Quae res eventum nec habuit nec habeere potuit, tum quod filium postea genuit, tum vero etiam quod opes suas jam Olymp. XCIII. 3. haud mediocriter attritas (Arist. Av. 284.) decem annis post eo usque abligurrierat, ut ab Iphicrate per ludibrium *μηναγύρτης* appellaretur. V. Boeckh. l. l. p. 17.

**) Eundem tamen *οὐδὲ ὀβολοῦ ἄξιον* dicit Lucian. Tim. 24. et *Ἱππόβινον* vocat Arist. Ran. 432. ubi vide Scholia. Rubicundum oris colorem, nimio vini usu ductum, indicat Eupolis ap. Hesychium s. v. *ἱερεὺς Διονύσου*, *Εὔπολις Αἰξίν, Ἱππόνικον σκώπτων, ὡς ἐρυθρὸν τῇ ὄψει.*

summoque jure quidam quasi ἀλιτήριος Hipponici fuisse dicatur ab Andoc. de Myst. p. 121. Bekk. Immanes hominis profusiones, maximeque insanum scortorum amorem tangunt Aristoph. Ran. 452. cum scholiis et Heraclid. Pont. ap. Athen. XII. p. 537. b., puerorum amores et adulteria Eupolis in Autolyco, Arist. Av. 284. et Cratinus apud Schol. Luciani T. II. p. 696., perjurium Andoc. de Myst. p. 119., bibacitatem Aelian. V. H. IV, 16. Denique effeminatum hominis ingenium arguit immodicus unguentorum usus, de quo cf. Xenoph. Conv. II. in. Aedes suas, quarum alteras in Melitensium δήμῳ, Schol. Luciani Iov. Trag. T. II. p. 696. alteras in Piraeeo omni deliciarum genere instructas habuit, Xenoph. Conv. I, 2., non scurris tantum et tibicinibus aliisque id genus hominibus, Xenoph. Conv. I, 11. II, 1. verum etiam Sophistis, in quos incredibili fuit munificentia, aperuerat, Heind. ad Platonis Theaet. p. 358., quorum hominum consuetudinem jam ante patris obitum avidissime eum expetiisse ex Aeschinis Socratici dialogo Calliae nomine inscripto apud Athen. V. p. 220. b. perspicitur, qua ex re nonnihil simultatis ipsi cum patre extitisse, ibidem legimus. Mortuo autem Hipponico, quum neminem voluptatibus suis impedimento esse videret, vix dici potest, quantam adulatorum parasitorumque multitudinem in domum suam receperit, Heracl. Pont. l. l. p. 537. b. Ex eo genere fuerunt Gorgias, Prodicus, Protagoras, Antimoerus ceterique Protagorae discipuli, quibus capiendis quum aedes quamvis amplissimae non sufficerent, ἐκκενώσας τὸ ταμιεῖον τοῦ σοφισταῖς ξενῶνα κατεσκευάσατο, ut est apud Themistium Or. XXIX. p. 547. c. quae ducta sunt e Platonis Prot. p. 482. 484. Heind. Haec tot et tanta vitia nullis ille animi vel ingenii bonis compensabat. Nam quod tibiis scite cantasse dicitur a Chamaeleonte Heracl. ap. Athen. IV. p. 184. d. id valde vereor ut magnae laudi ei ducendum putaverint Athenienses. Doctissimum autem qui eum dicit Macrobius Sat. VII, 1. haud dubie ipsam illam cum Sophistis consuetudinem spectavit, ex qua non mirum est si aliquem eruditionis cultum literarumque amorem concepit. Contra stupidum bardumque (κοάλεμον) eum appellare non dubitavit Aeschines Socr. ap. Athen. V. p. 220. b. Scurrile hominis ingenium et vanitatem cum pari insolentia

conjunctam optime cognoscas e Xenoph. Conv. II, 20. III, 10. IV. in. et Hellen. VI, 3, 6. ubi generis nobilitatem a Tlepolemo ducti intolerabili jactat arrogantia. Ex his qualem in domestica vita se praebuerit facile intelligitur. Matrimonio junctam sibi habuit Glauconis filiam, ex qua Hipponicum suscepit, Andoc. de Myst. p. 119. quem ut Aspasiae erudiendum traderet, auctor ei fuit Socrates, teste Maximo Tyr. XXVIII, 4. Mortua uxore, Ischomachi et Chrysiadis filiam duxit, annoque interjecto eo nequitiae processit, ut socero mortuo etiam Chrysiadem duceret, adeoque simul et matrem et filiam haberet. V. Andocides l. l. Chrysiadi junctus, ex qua quem susceperat filium primo ejuravit, Epilyci filiam sibi uxorem petiit, cui rei cum Andocides intercederet, huic adeo mortem intendit. V. Sluiteri Lectt. And. p. 95. *) In re publica tractanda quas partes sequutus sit, ex eo satis intelligitur, quod Lacedaemoniorum proxenus fuisse perhibetur apud Xenoph. Conv. VIII, 39. Hellen. V, 4, 22. VI, 3, 4. Quo factum est, ut aliquoties Spartam pacis conciliandae causa missus sit, qua de re ipse magnifice gloriatur apud Xenoph. Hell. VI, 3, 4. Quas legationes quo tempore obierit, ignoramus, nisi quod postrema in Olymp. CII, 2. incidit. Eundem priori tempore cum Iphicrate in bello Corinthiaco exercitus praetorem fuisse constat e Xenoph. Hell. IV, 5, 13. et Harpocr. s. v. ξενικόν. Daduchi munere in Calliarum familia prope hereditario (Krueger de Pace Cimon. p. 237.) functum esse docent Andoc. l. l. p. 119. Xenoph. Hell. VI, 3, 3. Conviv. VIII, 40. De tempore quo obierit, nihil certi constat, nisi quod vitam eum ultra Olymp. CII, 2. produxisse e Xenophonte vidimus, unde pergrandem natu hominem obiisse intelligitur, quod in tanta flagitiosissimae vitae turpitudine mirari liceret, nisi corpore usum esse sciremus robusto et ad omnia ferenda idoneo. Cf. Xenoph. Conv. VIII, 40. Mortis rationem unus tradidit Aelian. V. H. IV, 23. cujus tamen narratio parum habet ad persuasionem probabilitatis.

---

*) Praeter duos istos etiam alium ejus filium commemorat Theopompus apud Schol. Aristoph. Vesp. 1260. (1216.) Ὦ πολῖται, δεινὰ πάσχω. Τίς πολίτης δ' ἐστὶ πλὴν — υ ἄρα Σάκας ὁ Μυσὸς καὶ τὸ Καλλίου νόθον. Ad quem locum respexit etiam Schol. Av. 31. ubi leg. Σάκαι pro Σάκις et in Cratini versu συστρέφῃ.

Hujus igitur Calliae luxuriem et adsentatores impudentissimos Eupolis hac in fabula exagitandos sibi sumserat, qua in re ita versatus est, ut nulla fere ejus fabula majorem laudem sit consecuta. De tempore, quo eam docuit, omnem dubitationem eximit Athen. V. p. 218. c. Hipponicum obiisse dicens πρὸ τῆς ἐπ' Ἀλκαίου διδασκαλίας τῶν Εὐπόλιδος Κολάκων. Acta igitur Olymp. LXXXIX, 3. duobus annis post Hipponici obitum. Asperrimis autem facetiis Calliam a poeta sugillatum esse, tum per se probabile est, tum vero ex fragmentis intelligitur. Nam quod Athenaeus XI. p. 506. f. dicit, gravius etiam, quam ab Eupolide factum sit, Calliam notasse Platonem in Protagora, id, qui Protagoram legerit, nemo concedet. Extremam hominis mollitiem tetigisse videtur Eupolis his versibus apud Athen. XIV. p. 630. a.

ἐς χαρίτων μὲν ὄζει, καλλαβίδας δὲ βαίνει,
σησαμίδας δὲ χέζει, μῆλα δὲ χρέμπτεται.

Cfr. Schol. Arist. Av. 284. Contra Hipponici parcitatem et sobrietatem, quamquam non sine quodam ironiae colore indicat fragmentum apud Athen. VII. p. 328. e. Alcibiadem etiam male habitum esse, docet locus ibid. XII. p. 535. a. Sed praeter ipsum Calliam maxime omnium, quantum quidem e fragmentis fabulae intelligitur, Protagoram tum temporis Athenis versantem, Schneid. de Xenoph. Conv. p. 133. sq. ceterosque Calliae assentatores et parasitos κοιλιοδαίμονας, Athen. III. p. 100. b., insectatus est, quos nec ferro nec igni ab epulis removeri posse dicit in fragm. ap. Plutarch. de Amic. et Adul. p. 50. D. et de princ. vir. philos. p. 778. E. cll. de Amic. et Adul. p. 54. B. ubi qui affertur Eupolidis versus:

τῶν περὶ τάγηνον καὶ μετ' ἄριστον φίλων,

ex eadem fabula ductus videtur. Chorum fabulae ex ipsis illis adulatoribus constitisse ex Athen. VI. p. 237. intelligitur, ubi munia sua totamque agendi vivendique rationem festivissimis versibus describunt. Lautissimis Calliae epulis, in quibus scorta et pocula assentationis praemia proponebantur, Maxim. Tyr. IV. p. 46. Athen. VII. p. 286. b, ex qua fabulae parte petita sunt quae Athen. I. p. 22. f. servavit, lautissimis igitur epulis excepti adsentatores rapacissimi, denique, ut est in loco apud Polluc. IX, 90

Φοροῦσιν ἁρπάζουσιν ἐκ τῆς οἰκίας
τὸ χρυσίον τἀργύρια,

bonisque regem suum spoliant. Praeter Protagoram aliosque Sophistas adfuisse etiam Melanthium poetam tragicum, gulositate infamem, docet Schol. Arist. Pac. 803. Orestem, nocturnum grassatorem, Arist. Av. 712., et Marpsiam, turbulentum demagogum, Arist. Acharn. 701. cum Scholiis, inter Calliae adulatores commemorat Aelian. apud Suidam s. v. *βομβοῦσιν*, ut hos etiam in scenam introductos fuisse conjicias. Nomen fabulae ut hoc addam, praeter Phrynichum Ecl. p. 159. attigit Athenaeus p. 236. e. *κόλακας* ab Eupolide dictos esse admonens, quos sequiori aetate *παρασίτους* appellaverint *), qui quo habitu, certe quo vestium colore in scenam prodierint, docet Schweigh. ad Athen. Vol. III. p. 591.

Celebris itidem multisque scriptoribus memorata est fabula *Μαρικᾶς* inscripta, quo Hyperbolum, turbulentissimi hominem ingenii, ab Eupolide significatum esse diserte testantur Arist. Nub. 547. sq. Quintil. I. 10, 17. Schol. Arist. Ran. 577. aliisque locis. Nomen non graecae sed barbarae originis esse indicat Hesychius: *μαρικᾶν, κίναιδον. οἱ δὲ ὑποκόρισμα παιδίου ἄῤῥενος βαρβαρικοῦ*, quo loco qui usi sunt ad Aristophanis Nubes Berglerus et Brunckius, non viderunt legendum esse *βαρβαρικόν*. Ex persica lingua deduxit Bernardus ad Hesychium, admonens ille etiam Etym. M. p. 221, 41. *Γαρίμας ἐκ τοῦ Μαρίκας, ἢ ἐκ τοῦ γαρίκας καὶ μαρίκας. βάρβαρον δὲ τὸ ὄνομα καὶ ἡ κλίσις καὶ ὁ τόνος.* Quae non uno nomine corrupta sunt. Compara Hesych. v. *Γαριμάντας τοὺς βαρβάρους*, quod non recte in *Γαράμαντας* mutari puto. Hinc apertum est apud Lucian. Lexiph. T. II. p. 326. pro *Καριμάντων* legendum esse *Γαριμάντων*. Cfr. Hemsterh. Anecd. I. p. 70. Sed utcunque de origine vocis statuatur, non inepte comparaveris vocem *μαρίχη*, qua *τὸ τῆς γυναικὸς μόριον* indicari auctor est Theognostus apud Bekk. An. Gr. III. p. 1396. Flexum nominis attigit Herodianus ap. Eusth. ad Hom. Il. *β*. p. 300. 22. *ὁ δὲ Ἡρωδιανὸς τοῖς εἰρημένοις*

---

*) Parasiti nomen, antiquitus honestissimum, primus omnium Alexis in deteriorem sensum usurpavit. V. Casaubonum ad Athen. VI, 235.

παραπηγνὺς καὶ τὸν παρὰ τῷ Κωμικῷ (Aristoph. Nub.) Μαρικᾶν τὸ βάρβαρον ὄνομα διὰ τοῦ ντ κλιθῆναι λέγει παραφέρων χρῆσιν ταύτην. ἀλλ' οὖν ἔγωγέ σοι λέγω Μαρικᾶντα μὴ κολάζειν· quo loco usus est Blomf. ad Aeschyli Pers. 65. sed duplici errore lapsus, tum quod incerti auctoris versum Aristophani tribuit, tum vero quod etiam apud Aristophanem Nub. 549. formam Μαρικᾶντα pro Μαρικᾶν reponi voluit, contra Eustathii admonitionem, qui verbis τὸν παρὰ τῷ Κωμικῷ Μαρικᾶν perspicue ostendit, Herodianum etiam in suo Aristophanis codice editam lectionem reperisse. Itaque Herodiani admonitio hanc vim habet, ut Μαρικᾶς, quod parisyllabum fecerit Aristophanes, etiam Μαρικᾶντος flexum fuisse edoceamur. Idque ille deinceps incerti poetae versu, quem Eupolidis esse putamus, confirmavit. Itaque probabile est in Eustathii verbis ante διὰ excidisse καὶ. Cfr. Lobeck apud Wolfium Anal. III. p. 50. sqq. ad Phrynich. p. 434, et Bekkeri Anecd. III. p. 1186. Apud Schol. Aristoph. Nub. 545. semel flectitur τοῦ Μαρικοῦ. Quo anno docuerit fabulam Eupolis, constat e Schol. ad Nub. 549. ubi ex didascaliis tertio post primas Nubes anno h. e. Olymp. LXXXIX, 4. actam esse docetur, mortuo jam Cleone et Hyperboli auctoritate in dies crescente. Didascaliarum fidem qui haudquaquam idoneis argumentis elevare conatus erat Callimachus, satis jam refutatus est ab Eratosthene apud Schol. l. l. sive ap. Bernhard. p. 212. Titulus fabulae passim miris modis corruptus est, ut apud Erotian. p. 396. ἐν Μαρίᾳ, Lex. Seguer. p. 467. ἐν Μακαρικάσῃ et Antiatt. p. 111. Μακαρισμῷ. De argumento non est quod dubius haereas, quamquam quae ratio fuerit irrisionis fabulaeque oeconomia, ignoramus. Adscribam tamen Aristophanis locum ex Nub. 549.

Εὔπολις μὲν τὸν Μαρικᾶν πρώτιστον παρείλκυσεν,
ἐκστρέψας τοὺς ἡμετέρους Ἱππέας κακὸς κακῶς,
προσθεὶς αὐτῷ γραῦν μεθύσην, τοῦ κόρδακος οὕνεχ', *) ἣν
Φρύνιχος πάλαι πεποίηχ', ἣν τὸ κῆτος ἤσθιεν.

Ex quibus hoc certe ad argumenti rationem colligi posse videtur, ut

---

*) Verba τοῦ κόρδακος οὕνεκα ad sequentia traxit Scholiastes. Formulam ipsam ex Aristophane mutuatus est Aristides Orat. T. III. p. 708. B.

quemadmodum Cleonem ab Aristophane, ita fere Hyperbolum ab Eupolide irrisum fuisse intelligamus: cujus imitationis luculenta afferri possunt exempla, quorum unum posuit Spaldingius ad Quintil. I, 10, 18. Sed Eupolis etiam matrem hominis, temulentam mulierem, deridendam spectatoribus propinaverat, in quo eum Phrynichi vestigia sequutum esse criminatur Aristophanes.

Quam Πόλεων nomine inscripsit fabulam, ejus argumentum haud dissimile fuisse videtur ei, quod in Δήμοις tractaverat; certe graviter traducit Atheniensium ducum pravitatem apud Athen. X. p. 425. b. et Schol. Arist. Nub. 588. item Demum Pyrilampis filium ap. Schol. Vesp. 48. ubi leg.: Τῷ Πυριλάμπους ἄρα Δήμῳ κυψέλη Ἔνεστιν, et Adimantum apud Schol. Ran. 1561. ubi pro Λευκολόφου scribendum Λευκολοφίδου, de quo homine vide T. Hemsterh. ad Lucian. I. p. 157. et Heindorf. ad Platonis Protag. p. 486. Neque lenioribus conviciis exagitavit Amyniam (sive Aminiam, cujus nomen etiam incerto poetae apud Hephaest. VI. p. 36. pro Ἀμειψίαν restituendum) apud Schol. Vesp. 1265., Simonem apud Schol. Nub. 350., Autolyci matrem apud Schol. Lysistr. 270. ubi leg. ἔῤῥει πᾶς ἀνήρ, multosque de eodem genere alios. Ejusdem fabulae versum auctoris nomine celato servavit Dio Chrysost. Orat. XXXII. p. 655. Rsk. τοιαῦτα ἐν ταῖς κωμῳδίαις λέγεσθαι δῆμος πυκνίτης δύσκολον γερόντιον ὑπόκωφον, καὶ τί δ' ἔστ' Ἀθηναῖος, τὸ πρᾶγμ' ἀπώμοτον. Ubi frustra laborare videas interpretes. Prior sane notissimus Aristophanis est versus ex Equitibus petitus, alter autem, qui ita scribendus est:

τί δ' ἔστ' Ἀθηναίοισι πρᾶγμ' ἀπώμοτον;

ad eam, de qua agimus, fabulam referendus est, ut intelligas e Lexic. Seguer. I. p. 441. De tempore, quo commissa sit fabula, si quaeris, haud sane post Chiorum defectionem ab Atheniensibus Olymp. XCI, 4. doceri potuit, ut ostendit locus apud Schol. Arist. Av. 881.

αὕτη Χίος, καλὴ πόλις,
πέμπει γὰρ ἡμῖν ναῦς μακρὰς ἄνδρας θ', ὅταν δεήσῃ.

Aliud temporis indicium praebet fragmentum apud Schol. Pac. 1031. quamvis corruptum:

ὡς αὖ τίν' ἔλθω δῆτά σοι τῶν μάντεων;
πότερος ἀμείνων ἀμφοτέρων ἢ Στιλβίδης.

Stilbides vates nobilissimus et Niciae familiaris, ut e Plutarchi narratione Vit. Nic. 23. probabiliter efficias, supremum diem obiit Olymp. XCI, 3 quod quum in ipsa Sicilia evenerit, quo ille una cum Nicia profectus erat, Stilbides autem in Eupolidis loco ita commemoretur, ut tum Athenis fuisse videatur, vix dubitari potest, quin fabula nostra ante Siculam expeditionem h. e. Olymp. LXXXVII. vel LXXXIX. in certamen commissa fuerit.

Sed quae dicenda restant de Eupolide ejusque fabulis, quamquam uberrimos fructuosae disputationis fontes continent, tamen, ne in justo majorem molem accrescat libellus ei, quam in titulo posui, solennitati indicendae destinatus, eorum explicationem in aliud tempus differamus. Quod igitur reliquum est, Virum Excellentissimum, Illustrissimum, Regiae potestatis Ministrum, Liberum Baronem ab Altenstein, Summum Praefectum Provinciae Brandenburgicae, Generossimum Dominum a Bassewitz, Summi Senatus rerum sacrarum et scholasticarum curam gerentis Consiliarios Amplissimos Illustrissimos, Synedrii sacri in Provincia Brandenburgica Consiliarios summe reverendos, denique omnes quicunque literarum studiis et Illustris Gymnasii Joachimici rebus favent, ea qua decet reverentia et pietate quaesumus et rogamus, ut frequentia sua solennitati supra commemoratae decus et honorem addere ne dedignentur. Scrib. d. 28. m. Iunii a. MDCCCXXVI.